

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการบริการแนะแนวอาชีพในสถานศึกษา ของผู้บริหาร และครู สังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าเป็นไปตามขั้นตอน ผู้วิจัยจึงกำหนดลำดับหัวข้อเรื่องดังต่อไปนี้

1. สภาพและปัญหา
 - 1.1 ความหมายของสภาพ
 - 1.2 ความหมายของปัญหา
2. แนวความคิดเกี่ยวกับการแนะแนว
 - 2.1 ความหมายของการแนะแนว
 - 2.2 จุดมุ่งหมายของการแนะแนว
 - 2.3 ขอบข่ายของการแนะแนว
3. แนวความคิดเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพ
 - 3.1 ความเป็นมาของการแนะแนวอาชีพ
 - 3.2 ความหมายของการแนะแนวอาชีพ
 - 3.3 ความสำคัญของการแนะแนวอาชีพ
 - 3.4 หลักการจัดบริการแนะแนวอาชีพ
 - 3.5 จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพ
 - 3.6 บทบาทของสถานศึกษา
 - 3.7 บทบาทของผู้บริหารต่อการบริการแนะแนวอาชีพ
 - 3.8 บทบาทของครูต่อการบริการแนะแนวอาชีพ
 - 3.9 กิจกรรมการจัดบริการแนะแนวอาชีพ
4. การบริการแนะแนวอาชีพ
 - 4.1 การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง
 - 4.1.1 ความหมายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง
 - 4.1.2 ขอบข่ายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง
 - 4.1.3 ปัญหาของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง
 - 4.2 การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ
 - 4.2.1 ความหมายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ
 - 4.2.2 ขอบข่ายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ
 - 4.2.3 ปัญหาของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ

- 4.3 การตัดสินใจเลือกอาชีพ
 - 4.3.1 ความหมายของการตัดสินใจเลือกอาชีพ
 - 4.3.2 ขอบข่ายของการตัดสินใจเลือกอาชีพ
 - 4.3.3 ปัญหาของการตัดสินใจเลือกอาชีพ
- 4.4 การวางแผนทางอาชีพ
 - 4.4.1 ความหมายของการวางแผนทางอาชีพ
 - 4.4.2 ขอบข่ายของการวางแผนทางอาชีพ
 - 4.4.3 ปัญหาของการวางแผนทางอาชีพ
- 4.5 การพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ
 - 4.5.1 ความหมายของการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ
 - 4.5.2 ขอบข่ายของการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ
 - 4.5.3 ปัญหาของการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ
- 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

สภาพและปัญหา

1. ความหมายของสภาพ

นักวิชาการให้ความหมายของคำว่า "สภาพ" ไว้ดังนี้
บุญเลิศ รอดเชื้อ (2547, หน้า 7) กล่าวว่า สภาพ หมายถึง สภาพที่พบหรือที่
เป็นอยู่ในการดำเนินการบริหารงาน

รังสิต วิเชียรวัฒนา (2547) ได้กล่าวว่า สภาพ หมายถึง แนวทางหรือมาตรการ
ต่าง ๆ ในทางปฏิบัติ และการดำเนินงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประยูร ทองม่วง (2551, หน้า 24) กล่าวว่า สภาพ หมายถึง ระดับคุณลักษณะที่เป็น
จริงในปัจจุบันของโรงเรียน

ศูนย์สารสนเทศ ราชบัณฑิตยสถาน (2552, กุมภาพันธ์ 15) ได้ให้ความหมาย
ของสภาพว่า ความเป็นเองตามธรรมดา หรือตามธรรมชาติ เช่น สภาพความเป็นอยู่ สภาพดิน
ฟ้าอากาศ ลักษณะในตัวเอง ภาวะ ธรรมชาติ

จันทน์ ทองประเสริฐ (2552, กุมภาพันธ์ 15) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าสภาพ
หมายถึง ความเป็นอยู่ตามธรรมชาติ คำทั้งสามนี้ดูเหมือนจะใช้สับสนกันอยู่ เช่นว่า สภาพของ
โรงเรียน สภาพเศรษฐกิจ สภาพสงคราม เหล่านี้ เป็นความเป็นอยู่ที่มนุษย์บันดาลให้เป็นทั้งสิ้น
ไม่ใช่เป็นโดยธรรมชาติ น่าจะเป็นภาวะสภาพของป่า ของต้นไม้ ของมนุษย์ ในส่วนหัวเราะเป็น
คิดเป็น เหล่านี้จึงควรใช้ สภาพหรือสภาวะ

แม็คเน็ล (Mcneil, 1977, p.74) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า สภาพ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่สอดคล้องกัน ระหว่างพฤติกรรมหรือเจตคติของผู้เรียน ในสภาพที่ยอมรับกับสภาพที่ได้จากการสังเกต

คาฟแมน, และอิงลิช (Kaufman, & English, 1981, p.343) กล่าวถึง สภาพ หมายถึง สิ่งที่เป็นอยู่หรือกำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เป็นผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่สามารถวัดได้ในแต่ละจุดประสงค์ หรือเป้าหมาย

สตีเยร์ส, และพอร์เตอร์ (Steer, & Porter, 1991, p.245) กล่าวว่า สภาพ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากความสมดุลภายใน ที่ทำให้แต่ละบุคคล ต้องการดำเนินการในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้สภาพมีความสมดุลตามปกติ

ฮอดจ์กินสัน (Hodgkinson, 1991, p.94) ได้ให้คำจำกัดความว่า สภาพ คือสิ่งที่เป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือคงอยู่ในปัจจุบัน ที่มีความสอดคล้องกันและมีความสมดุล

กล่าวโดยสรุป สภาพ หมายถึง ลักษณะการดำเนินการ สภาพที่พบหรือที่เป็นอยู่ในการดำเนินการบริหารงาน แนวทางหรือมาตรการต่าง ๆ ในทางปฏิบัติ และการดำเนินงาน

2. ความหมายของปัญหา

นักวิชาการให้ความหมายของคำว่า "ปัญหา" ไว้ดังนี้

ประวิต เอรารวรรณ์ (2542, หน้า 10) กล่าวว่า ปัญหา หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่คาดหวัง หรือความไม่สอดคล้องกันระหว่างสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็น ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ต้องได้รับการแก้ไข

คมกฤษ เทาตระกูล (2544, หน้า 4) ได้กล่าวว่า ปัญหา หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรคเกี่ยวกับการรับบริการแนะแนว

ณัชชารีย์ กุศลธรรมรัตน์ (2548, หน้า 3) กล่าวว่า ปัญหา คือ สิ่งที่เป็นอุปสรรคเกี่ยวกับการรับบริการแนะแนว หรือปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกรรับบริการแนะแนวของนักศึกษาในตํานแนะแนวอาชีพ

จตุพร เถาว์ศิริ (2548, หน้า 7) กล่าวว่า ปัญหา หมายถึง อุปสรรคที่เกิดจากการบริหารจัดการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

ดร. สุนทรายุทธ (2550, หน้า 76) ได้กล่าวถึงปัญหาว่า คือช่องว่าง หรือความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ปัจจุบันกับสภาพการณ์ที่เราต้องการให้เกิดขึ้น หรือสภาพเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมีแนวโน้มที่จะไม่ตรงกับความต้องการ

นิคม จำปานิล (2551, หน้า 56) กล่าวว่า ปัญหา หมายถึง อุปสรรคที่ทำให้สภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ไม่เป็นไปตามความคาดหวังหรือวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้

เสวก วงษ์เจริญผล (2552, มกราคม 28) ได้กล่าวว่า ปัญหาเป็นสถานการณ์ที่ต้องการการคิด การแก้ไขที่ได้มาจากการสังเคราะห์ ความรู้ที่เคยเรียนรู้มาแต่ก่อน ซึ่งมักจะ

เกี่ยวข้องกับสิ่ง 3 สิ่งนี้ คือ การยอมรับว่าเป็นปัญหาหรือรู้ว่าเป็นปัญหา อุปสรรคของปัญหา หรืออุปสรรคของจุดมุ่งหมาย การแก้ปัญหาที่จะบรรลุจุดมุ่งหมาย

ฮอย, และมิสเกล (Hoy, & Miskel, 2001, p.336) กล่าวว่า ปัญหา หมายถึงความไม่พึงพอใจที่มีความจำเป็นต้องดูแลเอาใจใส่ หรือขาดการเอาใจใส่ดูแล และยังเป็นความแตกต่างของวิธีการแก้ปัญหา และการเลือกวิธีการแก้ปัญหา ปัญหาอาจจะนำไปสู่หรืออาจไม่นำไปสู่การแก้ปัญหา และปัญหาอาจได้รับการแก้ไขหรือไม่ได้รับการแก้ไข เมื่อวิธีการแก้ปัญหานั้นถูกนำไปใช้

กล่าวโดยสรุป ปัญหา หมายถึง ข้อขัดข้องหรืออุปสรรคที่ทำให้สภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ไม่เป็นไปตามความคาดหวังหรือวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้

แนวความคิดเกี่ยวกับการแนะแนว

1. ความหมายของการแนะแนว

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการแนะแนว ไว้ดังต่อไปนี้

ประเสริฐ วิเศษกิจ (2539, หน้า 1) กล่าวว่า การแนะแนวคือการทำให้นักรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง เข้าใจคนอื่น และสิ่งแวดล้อม จนสามารถช่วยตนเอง ปรับตนเอง แก้ปัญหา วางแนวชีวิต และพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมเพื่อบรรลุเป้าหมายประสบความสำเร็จในชีวิต สามารถประกอบอาชีพมีรายได้และฐานะทางสังคม

รวีวรรณ ชินะตระกูล (2539, หน้า 26) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เขาสามารถนำตนเองได้เป็นต้นว่า การตัดสินใจว่าจะศึกษาด้านใด ประกอบอาชีพอะไรหรือแก้ปัญหาอย่างไร และสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ได้พัฒนาตนเอง

พนม ลีมาจารย์ (2548, หน้า 3) กล่าวว่า การแนะแนว หมายถึง "การชี้แนะ การชี้ช่องทางให้ การบอกแนวทางให้ เพื่อช่วยให้ผู้ที่มีปัญหาตัดสินใจได้ แต่มิใช่การแนะนำ (advise) เพราะการแนะนำนั้นผู้ให้ความช่วยเหลือจะทำหน้าที่เป็นผู้เลือก หรือทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินใจให้ ส่วนการแนะแนวนั้นผู้ให้ความช่วยเหลือหรือนักแนะแนวไม่ได้ทำหน้าที่เป็นผู้เลือกหรือทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินใจให้ แต่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลต่างๆ แล้วให้ผู้ที่มีปัญหาทำหน้าที่เลือกและตัดสินใจด้วยตัวเอง

กาญจนาทิพ มีศิริ (2550, หน้า 13) กล่าวว่า การแนะแนว หมายถึงบริการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เขาสามารถนำตนเองได้ เป็นต้นว่า การศึกษาด้านใด ประกอบอาชีพอะไร หรือแก้ปัญหาอย่างไร อันจะช่วยสามารถพัฒนาตนให้ถึงขีดสุดในทุกๆ ด้าน การแนะแนวประกอบด้วย บริการต่างๆ เช่น บริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล

วิลเลียม (William, 1937, p. 98) กล่าวว่า การแนะแนว คือบริการซึ่งจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือเด็กเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ไม่ว่าจะเด็กคนนั้นจะกำลังเรียนอยู่หรือออกจากโรงเรียนไปแล้วก็ตาม เพื่อช่วยให้เขาสามารถปรับตัวได้ดีที่สุด และรู้จักตัดสินใจในการเลือกอาชีพ รู้จักปฏิบัติตนในเรื่องสุขภาพ นันทนาการ และการเข้าสังคมอย่างเหมาะสมที่สุด

คาร์เตอร์ (Carter, 1945, p. 24) ได้ให้ความหมายของการแนะแนว หมายถึง แบบการช่วยเหลือที่มีระเบียบแบบแผนในการนำบุคคลไปสู่จุดมุ่งหมายที่ปรารถนา โดยการจัดสิ่งแวดล้อมให้สนองความต้องการและช่วยให้ความต้องการเกิดสัมฤทธิ์ผล

เลสเตอร์, และอลิส (Lester, & Alice, 1951, p. 32) กล่าวว่า การแนะแนวช่วยเหลือบุคคลให้สามารถช่วยตัวเองตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง พัฒนาความคิดของตนเอง ตลอดจนรับมือกับปัญหาของตนเองได้ โดยไม่จำกัด วรรณะ เพศ วัย

อาทเธอร์ (Arthur, 1951, p. 153) ได้ให้ความหมายว่า การแนะแนวเป็นการช่วยเหลือให้บุคคลรู้จักตัดสินใจว่า ควรทำอะไร อะไร อย่างไร มุ่งไปทางทิศใด สามารถตัดสินใจได้ว่า ทำอย่างไรจึงจะสัมฤทธิ์ผลสมหวังดังจุดมุ่งหมายกำหนดไว้อย่างสมบูรณ์ และช่วยให้เขาสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ที่ประสบในชีวิตได้อย่างดีและถูกต้อง

เลสเตอร์ (Lester, 1968, p. 76) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการที่จัดขึ้นโดยกลุ่มบุคคลซึ่งได้รับการฝึกอบรมมาโดยเฉพาะ เพื่อช่วยเหลือบุคคลในการปรับตัว และส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุดในทุกด้าน

ฮาร์เวิร์ด, และลูเรนซ์ (Howard, & Laurence, 1969, March 12) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นแนวทางแห่งการคิด ความรู้สึก และการกระทำเป็นปรัชญาอย่างหนึ่งของความสัมพันธ์ของมนุษย์อันซับซ้อนในชีวิตประจำวันของผู้เป็นครู ผู้ให้คำปรึกษา ผู้บริหาร บิณฑบาต เพื่อน และคนในหมู่บ้าน

กล่าวโดยสรุป การแนะแนว หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถนำตนเองได้ เป็นต้นว่า การตัดสินใจว่าจะศึกษาด้านใดประกอบอาชีพอะไรหรือแก้ปัญหาอย่างไร และสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต สามารถพัฒนาตนเองได้

2. ความมุ่งหมายของการแนะแนว

มีนักวิชาการได้ให้ความมุ่งหมายของการแนะแนว ไว้ดังต่อไปนี้

วัลนิภา ฉลากบาง (2535, หน้า 95 – 96) กล่าวถึง ความมุ่งหมายในการแนะแนวว่าเป็นการป้องกันปัญหา คือเป็นการแนะแนวที่มุ่งป้องกันไม่ให้นักเรียนเกิดปัญหา ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมมากในปัจจุบัน เพราะบางครั้งถ้าปล่อยให้เกิดปัญหาแล้วก็ยากเกินแก้ไข เพื่อแก้ปัญหา คือเป็นการแนะแนวที่มุ่งจะให้ความช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับคน เพราะถ้าปล่อยให้นักเรียนประสบปัญหาโดยไม่ให้ความช่วยเหลือแล้วนักเรียนย่อมไม่สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข เพื่อส่งเสริมพัฒนา คือเป็นการแนะแนวที่มุ่งจะให้

การส่งเสริมนักเรียนทุกคนให้เกิดความเจริญงอกงาม มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้าน การศึกษา ด้านส่วนตัว และสังคม และด้านอาชีพ การแนะแนวยังต้องมีหน้าที่การจัดเก็บข้อมูล หรือเรื่องราวของนักเรียน และให้ข้อมูลย้อนกลับ กล่าวคือ ครูแนะแนวควรเก็บข้อมูลทุกอย่างไว้ อย่างเป็นระบบ และควรแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับนักเรียน เช่น ผู้ปกครอง อาจารย์ที่ปรึกษา ได้ ทราบถึงพัฒนาการของนักเรียนเป็นระยะ ๆ

จตุพร เถาว์ศิริ (2548, หน้า 16) กล่าวว่า ความมุ่งหมายของการแนะแนว เป็น กระบวนการที่มุ่งส่งเสริม และช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบแบบแผน ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ค้นพบ และพัฒนาศักยภาพของตน มีทักษะในการ ดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ คีลธรรม จริยธรรม รู้จักการเรียนรู้เชิงพหุปัญญา รู้จักคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาในช่วงวิกฤต วางแผนการศึกษาต่อ การพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพ และมุ่งมั่น ทำ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

พนม ลิ้มอารีย์ (2548, หน้า 6 - 7) กล่าวว่า ความมุ่งหมายของงานแนะแนว หมายถึง ความมุ่งหมายของการแนะแนวที่สถานศึกษาซึ่งจัดให้มีการบริการแนะแนวเป็นผู้ กำหนดขึ้นมา เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญา เป้าหมายหลักสูตร และสภาพสังคมของสถานศึกษา นั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตามความมุ่งหมายเฉพาะของการแนะแนวสำหรับสถานศึกษาแต่ละแห่งก็ ย่อมจะคล้ายคลึงกันไม่แตกต่างกันมากนัก เช่น

1. เพื่อช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ (self-understanding) คือการช่วยให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการ ความคิด ความสามารถ ความถนัด และข้อจำกัดต่าง ๆ ของตน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษา อาชีพ และการดำเนินชีวิต ของนักเรียน
2. เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักปรับตัว (self-adjustment) ให้เหมาะสมกับตนเองและ สภาพแวดล้อม คือ การช่วยให้นักเรียนรู้จักวิธีปฏิบัติตนเพื่อที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่าง เหมาะสมและเป็นสุข
3. เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักนำตนเอง (self-direction) คือการช่วยให้นักเรียนมีความ เชื่อมั่นในตนเอง รู้จักใช้สติปัญญาความสามารถของตนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างฉลาดและ เหมาะสม สามารถวางแผนการใช้ชีวิตในอนาคต และสามารถนำตนเองไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้วิจารณญาณคาดการณ์ล่วงหน้า สิ่งที่จะเกิดขึ้น และรู้จักหลีกเลี่ยงและป้องกันสิ่งที่จะเกิดขึ้นโดยกะทันหัน
5. เพื่อส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน เพราะการมี สัมพันธภาพที่ดีจะช่วยให้การบริหารงานของโรงเรียนดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

6. เพื่อช่วยฝึกในเรื่องประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนของชาติ เพราะการฝึกให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน และมีการปฏิบัติจริง จะช่วยให้นักเรียนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

7. เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนานักเรียนในที่สุด

ดังนั้นสรุปได้ว่า การแนะแนวมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการป้องกันปัญหา ซึ่งมุ่งเน้นการป้องกันก่อนที่จะเกิดปัญหา ให้นักเรียนรู้จักตนเอง และเข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม สามารถปรับตัวให้เหมาะสม รู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รู้ถึงความต้องการ ความคิดความสามารถ ความถนัด อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษา อาชีพ และการดำเนินชีวิต สามารถวางแผนการใช้ชีวิตในอนาคต และสามารถนำตนเองไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี

3. ขอบข่ายของงานแนะแนว

รวีวรรณ ชินะตระกูล (2539, หน้า 26) กล่าวว่า ขอบข่ายของงานแนะแนว แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การแนะแนวทางการศึกษา เป็นกระบวนการที่ช่วยเหลือนักเรียนหรือบุคคลในทางการศึกษา เพื่อให้ได้รู้จัก เข้าใจและเลือกศึกษาได้อย่างเหมาะสมตามความสามารถของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้มีการพัฒนาทางสติปัญญา ความเฉลียวฉลาดได้อย่างเต็มที่ตามขีดความสามารถของตนเอง

2. การแนะแนวอาชีพ เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่มุ่งเน้นช่วยเหลือให้บุคคลมีความสามารถในการเลือกประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับความถนัด ความสนใจ ความต้องการของแต่ละบุคคล

3. การแนะแนวส่วนตัวและสังคม เป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียน ให้รู้จักตนเอง ลักษณะนิสัยของตน การปรับตัว เพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ลักขณา สรีวิวัฒน์ (2543, หน้า 7) กล่าวว่า ขอบข่ายของงานแนะแนวนั้น สามารถแบ่งได้มากมายตามลักษณะปัญหาของนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ แต่ก็พอจะสรุปขอบข่ายของการแนะแนว ได้ 3 ด้าน คือ

1. การแนะแนวการศึกษา หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉพาะ เช่น แนวทางในการศึกษาต่อ การเลือกโปรแกรมการเรียน การลงทะเบียน หลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลของโรงเรียน การค้นคว้า เขียนรายงาน การอ่านหนังสือ การเตรียมตัวสอบ การสร้างสมาธิในการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ฯลฯ การให้บริการการศึกษา จะช่วยให้นักเรียนรู้จักเลือกและปรับตัวได้

อย่างเหมาะสมในเรื่องการศึกษาเล่าเรียนของตน ทั้งยังช่วยให้นักเรียนสามารถวางแผนการศึกษาต่อของตนได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย

2. การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือนักเรียน ในเรื่องทีนอกเหนือจากด้านการศึกษาและอาชีพ เป็นการช่วยให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อม ทำให้สามารถมีชีวิตและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. การแนะแนวอาชีพ หมายถึง ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและโลกของงานอย่างหลากหลาย มีเจตคติและนิสัยที่ดีในการทำงาน มีโอกาสได้รับประสบการณ์ และฝึกงานตามความถนัด ความสนใจ

กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 5 – 6) กล่าวว่า ขอบข่ายการแนะแนว เป็นการกำหนดภารกิจงานแนะแนว ตามความต้องการของผู้เรียนที่สนองจุดหมายของหลักสูตร ซึ่งการกำหนดขอบข่ายภารกิจงานแนะแนวนั้น จะต้องอาศัยหลักการแนะแนวพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

1. การแนะแนวการศึกษา (educational guidance) มุ่งหวังให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนได้เต็มศักยภาพ รู้จักแสวงหาความรู้ และวางแผนการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวด้านการเรียน และมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน

2. การแนะแนวด้านส่วนตัว และสังคม (personal and social guidance) ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีอารมณ์มั่นคง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้าใจสภาพแวดล้อมและสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข

3. การแนะแนวอาชีพ (vocational guidance) เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการวางแผนและการตัดสินใจเลือกอาชีพ เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และสภาพร่างกายของตน การแนะแนวอาชีพจึงเป็นการช่วยให้นักเรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นต่อไปนี้ สภาพลักษณะของงาน คุณสมบัติที่จำเป็น การฝึกฝนอบรม ความมั่นคง สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ขอบข่ายของการแนะแนว หมายถึง การแนะแนวตามลักษณะของปัญหาที่นักเรียนต้องการความช่วยเหลือจากทางโรงเรียน เช่น ถ้านักเรียนมีปัญหาทางด้านการเรียน การศึกษาต่อ การอ่านหนังสือ การช่วยเหลือที่ทางโรงเรียนจัดให้กับนักเรียนเพื่อขจัดปัญหาเหล่านี้ก็เรียกว่า การแนะแนวการศึกษา ถ้านักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการแสดงออก เกี่ยวกับการคบเพื่อน มารยาททางสังคม การช่วยเหลือจากทางโรงเรียนก็เรียกว่า การแนะแนวด้านส่วนตัว และสังคม ถ้านักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ การหางาน การปรับตัวให้เข้ากับงาน การช่วยเหลือที่ทางโรงเรียนจัดให้ก็เรียกว่า การแนะแนวอาชีพ

กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 4) ได้กล่าวว่า การดำเนินงานแนะแนวให้สนองเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพชีวิตดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการแนะแนวและบริหารจัดการ ตามแผนพัฒนาการแนะแนว ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2545 – 2549) ที่เน้นการแนะแนวมิติใหม่ซึ่งเป็นแนะแนวเชิงรุกที่มุ่งส่งเสริม พัฒนา และสร้างภูมิคุ้มกันที่มั่นคง

โดยการมีส่วนร่วม และประสานงานจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้รับบริการทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาคุณภาพทุกช่วงวัยของชีวิตให้เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข โดยกรอบความคิดมิติใหม่ในการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายการแนะแนว เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย ทั้งในด้านวิชาการ ด้านบุคลากร และด้านบริหารจัดการ ด้านวิชาการ เป็นการมุ่งเน้นสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ และสร้างเครื่องมือที่ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา อาชีพ บุคลิกภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น สามารถพึ่งตนเอง มีทักษะ มีวิจรณ์ญาณในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างชาญฉลาด วางแนวทางการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และสติปัญญา สามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดี เป็นสมาชิกที่ดี มีประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคม ด้านบุคลากร มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมในการใช้กระบวนการแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียน ตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ครูทุกคน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน โดยให้ทุกส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมกันอย่างจริงจังในลักษณะของ กัลยาณมิตร ด้านบริหารจัดการ ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการให้มีความยืดหยุ่น หลากหลาย เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานแนะแนวตามความเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา และท้องถิ่น

พนม ลีมาอารีย์ (2548, หน้า 5) กล่าวว่า การแนะแนวได้เข้ามามีบทบาทในการศึกษามากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก การแนะแนวมีจุดมุ่งหมายและหลักการที่สอดคล้องหรือเหมือนกันกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ การช่วยให้เยาวชนของชาติเป็นผู้ที่คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น โดยเน้นให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาในทุกๆ ด้าน มุ่งสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้มีการกำหนดให้มีกิจกรรมแนะแนวอย่างน้อย 1 คาบต่อสัปดาห์ ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 และยังได้กล่าวไว้ในหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรว่า “โรงเรียนต้องจัดให้มีการบริการแนะแนวส่วนตัว แนะนำการศึกษา และแนะแนวอาชีพ การบริการแนะแนวอาชีพ จะช่วยให้แก่นักเรียนได้ค้นพบ และตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะเป็นผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในงานของตน และมีชีวิตการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นการช่วยให้ทรัพยากรมนุษย์ได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้เกิดประโยชน์ แก่สังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริง

แนวความคิดเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพ

1. ความเป็นมาของการแนะแนวอาชีพ

มีนักวิชาการกล่าวถึงความเป็นมาของการแนะแนวอาชีพ ไว้ดังต่อไปนี้

รวีวรรณ ชินะตระกูล (2539, หน้า 1 – 2) กล่าวว่า ความเป็นมาของการแนะแนวในประเทศสหรัฐอเมริกา มีรายละเอียดดังนี้

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นต้นแบบของการแนะแนว โดย แฟรงค์ พาร์สันส์ ได้ก่อตั้งสำนักงานการอาชีพ (Vocational Bureau) ขึ้นที่เมืองบอสตัน รัฐแมสซาชูเซตส์ ได้รับการยกย่องเป็นบิดาแห่งการแนะแนวอาชีพของสหรัฐอเมริกา เพราะถือว่าเป็นผู้วางรากฐานการแนะแนวไว้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของโครงการแนะแนวอาชีพของ พาร์สันส์ (Parsons) กล่าวไว้ว่าจะพัฒนาคนให้รอบด้าน โดยการฝึกอบรมทั้งทางร่างกาย สติปัญญา ความจำ เหตุผล อุปนิสัยต่างๆ ตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล โดยมีหลักการข้อหนึ่งว่า โรงเรียนและวิทยาลัยจะต้องจัดให้มีการปรึกษาทางอาชีพ และได้มีบัญญัติศัพท์การแนะแนวอาชีพ (vocational guidance) ขึ้น แต่พาร์สันส์ ได้เสียชีวิตเพียง 2 – 3 วัน ก่อนหน้าที่มีการประชุมครั้งแรกของสำนักงานการอาชีพที่ได้จัดขึ้น ทีมงานของเขาจึงได้รับชื่องานทำต่อไป คือ อัลเบิร์ตสัน (Albertson) ได้พิมพ์หนังสือชื่อ choosing a vocation ที่พาร์สัน (Parsons) ได้เขียนไว้ในปี ค.ศ. 1908

ค.ศ. 1909 มีคณะกรรมการของโรงเรียนในเมืองบอสตัน ได้จัดกิจกรรมเพื่อชี้ทางอาชีพภายใต้การควบคุมแนะแนวของสำนักงานการอาชีพ มีจุดมุ่งหมายในการวางแผนการอาชีพให้เด็ก โดยความร่วมมือระหว่างบิดามารดา ครู นักเรียน มีการจัดวางตัว มีการติดต่อกับนักเรียนที่จบ หรือออกจากโรงเรียนไปโดยวิธีการอื่น ๆ

ค.ศ. 1945 – 1966 วิลเลียมสัน (Williamson) และโรเจอร์ส (Rogers) เป็นนักแนะแนวในระบอบที่มีการแนะแนวเฟื่องฟูโดยในตอนต้นของสงครามโลกครั้งที่ 2 กองทัพบกได้ขอความร่วมมือจากโรงเรียนมัธยมและมหาวิทยาลัย ให้จัดบริการแนะแนวแก่ผู้เตรียมตัวเป็นทหาร เมื่อสงครามเลิกในปี ค.ศ. 1945 องค์การทหารผ่านศึกได้จัดบริการแนะแนวขึ้นในมหาวิทยาลัยให้การปรึกษา มีการจัดพิมพ์คู่มือแนะแนวอย่างกว้างขวาง เพื่อช่วยเหลือทหารผ่านศึก

สรุปการแนะแนวอาชีพในสหรัฐอเมริกาได้มีผู้ริเริ่มหลายท่านและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน จึงทำให้การแนะแนวอาชีพได้เจริญอย่างรวดเร็วมีการให้บริการแนะแนวทั้งทางด้านการศึกษา และด้านส่วนตัวควบคู่ไปกับการให้บริการทางด้านอาชีพด้วย

พิสมัย หาญสมบัติ (2542, หน้า 12 – 18) กล่าวว่า ประวัติการแนะแนวอาชีพในประเทศไทย พอสรุปเหตุการณ์สำคัญๆ ได้ดังนี้

การแนะแนวอาชีพในประเทศไทยได้เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งมีหลักฐานยืนยันพอ อ้างอิงได้จากรายงานของกระทรวงธรรมการ ซึ่งมีดังนี้ คือ

“...ส่วนการเลือกหาเลี้ยงชีพนั้น ครูไม่ควรเลือกให้เด็กตามใจชอบของครู ควรให้ผู้ปกครองของเด็กเป็นผู้เลือกดีกว่า...เว้นไว้แต่เด็กที่มีปัญหา สามารถเป็นพิเศษ สมควรแก่ฐานะที่ยิ่งขึ้นไปกว่าสกุลของตนก็ให้ครูแนะแนวคอยช่วยเหลือผู้ปกครองให้เด็กเช่นนั้นเล่าเรียนสูงขึ้นไปควรแก่ความสามารถของเขา...”

จากข้อความข้างต้นที่ยกมานั้นจะเห็นได้ว่า ในสมัยนั้นได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการแนะแนวทางการศึกษาและอาชีพ ถึงแม้จะยังไม่ละเอียดแต่ก็ได้เริ่มให้ความสนใจแก่ทางเลือกอาชีพของเด็กแล้ว

พ.ศ. 2456 กระทรวงธรรมการได้ประกาศชี้แจงเรื่องรูปโครงการศึกษา เป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเล่าเรียนของกุลบุตรกุลธิดา ซึ่งให้เห็นถึงข้อบกพร่องของการเรียนครึ่งๆ กลางๆ แล้วออกมาทำงานเป็นเสมียน ซึ่งทำให้เกิดการละทิ้งอาชีพของบรรพบุรุษที่ทำกันมานาน นอกจากนี้ยังให้ผู้ปกครองสังเกตความถนัด ความสามารถของบุตรหลานเพื่อส่งเสริมให้เรียนให้ถูกทาง

พ.ศ. 2491 การแนะแนวการศึกษาและอาชีพได้เริ่มมีบทบาทอย่างจริงจัง โดยได้จัดตั้ง "กองการศึกษาประชากร" ขึ้น มีหน้าที่แนะแนวการศึกษาและอาชีพของเด็ก ได้จัดให้มีทัศนคติให้มีการให้คำแนะนำทางวิทยุ หนังสือพิมพ์ และจัดโรงเรียนเพื่อเด็กพิการด้วย

พ.ศ. 2495 กองการศึกษาประชากร ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "กองเผยแพร่การศึกษา" มีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมแนะนำการศึกษาและอาชีพ โดยแยกเป็น 2 แผนก คือ

ก. แผนกเผยแพร่การศึกษา

ข. แผนกแนะนำการศึกษาและอาชีพ

พ.ศ. 2497 เริ่มมีการใช้ศัพท์คำว่า "แนะแนว" ขึ้นในระบบการศึกษาและพัฒนากิจการแนะแนวขึ้น โดยโอนกองเผยแพร่การศึกษามาขึ้นกับสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการและเปลี่ยนชื่อแผนกแนะนำการศึกษาและอาชีพมาเป็น แผนกแนะแนวการศึกษาและอาชีพ มีบทบาทและหน้าที่แนะนำนักเรียนเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาต่างๆ จัดรายการวิทยุให้ความรู้เกี่ยวกับการแนะแนว จัดพิมพ์เอกสารต่างๆ แจก

- กรมแรงงานได้ริเริ่มบริการแนะแนวอาชีพมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 ซึ่งขณะนั้นกรมแรงงานยังมีฐานะเป็นกองแรงงานสังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย และได้ยกฐานะเป็นกรมแรงงาน เมื่อ พ.ศ. 2508

พ.ศ. 2503 กองเผยแพร่การศึกษาได้จัดสัมมนาแนะแนวการศึกษาและอาชีพขึ้น โดยเชิญผู้มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการแนะแนวมาแสดงความคิดเห็น เพื่อพัฒนากิจการแนะแนว ที่ประชุมสัมมนาได้มอบหมายให้กองเผยแพร่การศึกษา ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานแนะแนว เพื่อรวบรวมความรู้และแนวคิดจากบุคคลในวงการแนะแนวเพื่อเผยแพร่และพัฒนากิจการแนะแนวให้กว้างขวางขึ้น

พ.ศ. 2508 กองเผยแพร่การศึกษาได้พิจารณาเห็นว่า การดำเนินงานแนะแนวยังมีปัญหาเนื่องจากการขาดแคลนบุคลากร ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญมาก จึงได้เสนอให้คณะกรรมการแนะแนวการศึกษาและอาชีพของกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาในเรื่องนี้ คณะกรรมการดังกล่าวจึงได้เสนอเรื่องนี้ให้คุรุสภาพิจารณา คุรุสภาจึงรับรองให้มีบทบาทเฉพาะกาล พ.ศ. 2508 – 2512 ให้แต่งตั้งตำแหน่งผู้ช่วยครูแนะแนวการศึกษาและอาชีพของกระทรวงศึกษาธิการไว้วางหลักการ

พิจารณาบุคลากรเสนอให้ครูสภาถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไป ในปีเดียวกันนี้กองเผยแพร่การศึกษา ได้วางแผนงานเผยแพร่และแนะแนวการศึกษาและอาชีพ โดยกำหนดให้มีศูนย์ใหญ่สองศูนย์คือ ศูนย์เผยแพร่และประสานงาน และศูนย์แนะแนว เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการจัดบริการแนะแนว แก่นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้บริหารการศึกษาระดับต่างๆ และประชาชนที่สนใจ ตลอดจนทำหน้าที่ประสานงานในเรื่องที่เกี่ยวกับการแนะแนวกับองค์กร สมาคม และหน่วยงานทั้งในและนอกประเทศ

กองแรงงานกระทรวงมหาดไทย ก็ได้ยกฐานะได้เป็นกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ปัจจุบันกรมแรงงานได้แบ่งส่วนราชการออกเป็นการบริหารราชการ ส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค การบริหารราชการส่วนกลางประกอบด้วยกอง ต่างๆ 17 กอง และกองมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานแนะแนวอาชีพมากที่สุด คือ กองการจัดหางาน การดำเนินงานแนะแนวอาชีพของกองการจัดหางานมี 2 วิธี คือ

1. แนะนำให้คำปรึกษาและทดสอบภายในสำนักงาน โดยให้คำปรึกษาแก่ผู้สมัครงานและประชาชนทั่วไปที่ประสบปัญหาและต้องการความช่วยเหลือในการเลือกอาชีพ และปัญหาที่เกี่ยวกับการทำงาน

2. แนะนำให้คำปรึกษาและทดสอบนอกสำนักงาน โดยส่งเจ้าหน้าที่แนะแนว อาชีพออกไปให้คำแนะนำการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเข้าประกอบอาชีพแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา เพื่อให้ข้อมูลและแนวความคิดที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสม ให้ทราบถึงภาวะความเคลื่อนไหวของตลาดแรงงาน ความต้องการกำลังคนในสาขาอาชีพต่างๆ ตลอดจนแหล่งต่างๆ ที่จะไปติดต่อสมัครงานและรวมถึงการให้บริการดังกล่าวแก่สถานประกอบการในการคัดเลือกคนเข้าทำงานด้วย

พ.ศ. 2519 กรมวิชาการได้เสนอพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมวิชาการใหม่ โดยให้ยกฐานะของกองแนะแนวการศึกษาและอาชีพขึ้นเป็น "ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ" มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานในด้านการแนะแนวให้สอดคล้องกับนโยบาย การศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ นโยบายและเป้าหมายของการพัฒนา หลักสูตรทุกระดับการจัดระบบระเบียบการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมและบริการต่างๆ และการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน โดยปฏิบัติงานด้านต่างๆ ซึ่งพอจะประมวลสรุปได้ดังนี้

1. เป็นศูนย์กลางเผยแพร่วิชาการแนะแนวทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
2. ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่หรือครูแนะแนวให้แก่สถาบันการศึกษาต่างๆ
3. นิเทศและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวในสถาบันการศึกษาต่างๆ
4. ค้นคว้าทดลองและผลิตเอกสาร คู่มือ เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้ สถาบันการศึกษาต่างๆ นำไปใช้ประโยชน์ในการจัดบริการแนะแนว
5. ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การพัฒนาหลักสูตรทุกระดับการศึกษา
6. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมและบริการต่างๆ เพื่อนักเรียนของสถาบันการศึกษา

7. บริการข่าวสาร ข้อมูลและความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับโลกกว้างทางการศึกษา โลกของงานอาชีพ และวิธีการปรับตัวในสังคมแก่เยาวชนทุกระดับการศึกษา

8. สำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโลกกว้างทางการศึกษาและโลกของงานอาชีพ

จากหน้าที่และผลงานของศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ ทำให้การแนะแนวได้แพร่หลายเป็นที่รู้จักกันในวงการศึกษาในปัจจุบัน

พ.ศ. 2527 กรมอาชีวศึกษาได้ประกาศจัดตั้งสำนักงานแนะแนวอาชีพและจัดหางานขึ้นในโรงเรียนและวิทยาลัย โดยจัดให้มีตำแหน่งหัวหน้าสำนักงาน หัวหน้างาน เจ้าหน้าที่พร้อมทั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ สำนักงานแนะแนวอาชีพและจัดหางานแต่ละแห่งประกอบด้วยงานต่าง ๆ 5 งานดังนี้ คือ

1. งานข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน นักศึกษา
2. งานอาชีพสนเทศ
3. งานให้คำปรึกษา
4. งานจัดหางาน
5. งานติดตามและประเมินผล

เพื่อให้สำนักงานแนะแนวอาชีพและจัดหางานดังกล่าวดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพ กรมอาชีวศึกษาจึงได้จัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในด้านการแนะแนวอาชีพและการจัดหางานให้ครู – อาจารย์ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านแนะแนวของกรมอาชีวศึกษาทั่วประเทศ

สรุปความเคลื่อนไหวของการแนะแนวอาชีพในประเทศไทยจะเห็นว่า มีความเคลื่อนไหวที่ต่อเนื่องโดยตลอด แม้บางช่วงจะรวมกับแนะแนวทางการศึกษาก็ตาม แต่ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการแนะแนวอาชีพยังมีบทบาทมากขึ้นในวงการศึกษาของไทย

2. ความหมายของการแนะแนวอาชีพ

รวิวรรณ ชินะตระกูล (2539, หน้า 28) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพ เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่มุ่งเน้น ช่วยเหลือให้บุคคลมีความสามารถในการเลือกประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับความถนัด ความสามารถ และความสนใจของตน ตลอดจนจนการช่วยเตรียมบุคคลเพื่อการประกอบอาชีพ การช่วยให้บุคคลมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ และช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาอาชีพของตน

ศิริวรรณ เรื่องคณะ (2541, หน้า 7) ได้ให้ความหมายว่า การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลในการวางแผนชีวิตและอาชีพ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องโดยเริ่มตั้งแต่การรู้จักตนเอง ข้อมูลทางอาชีพ การตัดสินใจเลือกอาชีพ การวางแผน และการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ

พงพุช หมุดปิน (2543, หน้า 12) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพ คือกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักอาชีพ รู้จักวิธีการที่จะเผชิญกับปัญหา ตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้อง และรู้จักปรับตัวเข้ากับงานที่ทำและปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างดี ประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิต

วิภาวี ไตรพิศ (2547, หน้า 2) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพ เป็นภารกิจที่สำคัญในด้านการส่งเสริมการมีงานทำ ซึ่งการแนะแนวที่มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากองค์กร และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน จำเป็นต้องมีการพัฒนาปรับปรุงระบบการแนะแนวอาชีพ และการดำเนินงานด้านการแนะแนวอาชีพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ให้มีระบบและแนวทางดำเนินการเดียวกันทั้งประเทศ เป็นมาตรฐานเทียบเท่าสากล จึงจะสามารถช่วยส่งเสริมการมีงานทำของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

นงลักษณ์ ประเสริฐ, และจรินทร์ วินทะไชย์ (2548, หน้า 29) กล่าวถึงความหมายของการแนะแนวอาชีพว่า เป็นกระบวนการต่อเนื่อง ที่มุ่งช่วยเหลือผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้จักโลกอาชีพ การเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการ ความสามารถ และความถนัดของตน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีการเตรียมตัวพร้อมที่จะประกอบอาชีพ และพัฒนาอาชีพของตนให้เจริญก้าวหน้า

กรมการจัดหางาน (2552, กุมภาพันธ์ 21) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการเพื่อส่งเสริมให้บุคคลตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพได้ตรงกับความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ และทักษะของตนเอง และให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

ไครท์ส (Crites, 1971, p. 61) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวอาชีพว่าการแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลในการเลือกอาชีพ รู้จักปรับตัวในการประกอบอาชีพ และสามารถพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพได้อย่างเหมาะสม

กูด (Good, 1973, p. 270) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ การแนะแนวอาชีพ คือกระบวนการช่วยเหลืออย่างมีแบบแผนและต่อเนื่อง ให้แต่ละบุคคลเข้าใจตนเองและโลกเกี่ยวกับงานได้ดี สามารถแสวงหาความรู้ เพื่อจะนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาทางอาชีพ และการมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม

ฮอพพอก (Hoppock, 1976, p. 23) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพทำให้บุคคลรู้ความต้องการของตนเองว่าต้องการประกอบอาชีพอะไร การที่จะรู้ถึงความต้องการของตนเองแค่นั้นนั้น ขึ้นอยู่กับความเข้าใจตนเอง ถ้าเข้าใจตนเองมากก็จะรู้ถึงแรงจูงใจที่ดึงดูด ทำให้เกิดความชอบ และไม่ชอบอาชีพเหล่านั้น ถ้ามีความสนใจตนเองน้อยก็อาจไม่เข้าใจว่าทำไมถึงชอบไม่ชอบอาชีพนั้น ดังนั้นการแนะแนวอาชีพจึงสำคัญและจำเป็นกับทุกๆ คน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การแนะแนวอาชีพ หมายถึงกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักตนเอง ได้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ รู้จักตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่าง

เหมาะสม รู้จักการวางแผนอาชีพ และพัฒนาตนเองเพื่อเข้าสู่งานอาชีพได้อย่างเหมาะสม และสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติได้

3. ความสำคัญของการแนะแนวอาชีพ

อรอนงค์ รัชฎะวัน (2539, หน้า 2) กล่าวว่า บุคคลเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับบุคลิกภาพ ความสนใจ ความถนัดและค่านิยมจะทำให้เกิดความสุขในการทำงาน และความก้าวหน้า ในการประกอบอาชีพ แต่การเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเองนั้นไม่ใช่จะกระทำได้โดยง่าย จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ การช่วยเหลือในการเลือกอาชีพ การวางแผนเพื่อการประกอบอาชีพตั้งแต่ยังศึกษา และช่วยให้มีงานทำเมื่อสำเร็จการศึกษา การช่วยให้บุคคลได้เตรียมพร้อมในการเลือกอาชีพ และเลือกอาชีพได้เหมาะสม

พิสมัย หาญสมบัติ (2542, หน้า 4 – 5) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพช่วยให้บุคคลได้เลือกอาชีพได้เหมาะสมกับบุคลิกภาพ ความสนใจ และความถนัดของแต่ละบุคคล ช่วยในการเตรียมตัวและวางแผนประกอบอาชีพของนักเรียน นักศึกษา ในสถาบันการศึกษาทำให้เกิดความมั่นใจในการทำงาน การแนะแนวอาชีพโดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับบริการจัดหางาน ช่วยให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้ทราบแหล่งงานมีความสามารถในการกรอกใบสมัครงาน การสอบข้อเขียน การสัมภาษณ์ ฯลฯ

ลักขณา สริวัฒน์ (2543, หน้า 65) ได้กล่าวว่า ในแต่ละวันคนเราใช้เวลาส่วนใหญกับการประกอบอาชีพที่ได้เลือกสรรแล้ว ฉะนั้นการตัดสินใจเลือกอาชีพ และการปรับตัวในการประกอบอาชีพจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้าเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม และประสบความสำเร็จในอาชีพนั้น จะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้บุคคลมีความสุขในชีวิต ถ้าหากเยาวชนของชาติขาดการแนะแนวในการเลือกอาชีพที่ถูกต้อง แล้วจะทำให้เกิดปัญหาร้ายแรงต่อไปในภายหน้า เกี่ยวกับการวางแผนกำลังคนของประเทศ ซึ่งจะต้องให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการจัดกำลังคนให้เหมาะสมกับงาน ดังนั้นทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่แนะแนวจะต้องวางแผนการทำงานให้สอดคล้องประสานกันเพื่อให้งานแนะแนวอาชีพเกิดประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไป ตลอดจนนักเรียน นิสิต นักศึกษาให้มากที่สุด

ซูรัตน์ ยามสุข (2546, หน้า 1 – 2) ได้กล่าวว่า กรมการจัดหางานเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดำเนินภารกิจด้านการส่งเสริมการมีงานทำ ได้ให้ความสำคัญกับการแนะแนวอาชีพ โดยตลอด ประกอบกับในระหว่างปี 2542 จนถึงปัจจุบัน ทางสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันได้ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาระบบการแนะแนวอาชีพแก่ประเทศไทย โดยให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและส่งผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะแนวอาชีพมาวางระบบ และพัฒนาระบบการแนะแนวอาชีพ เพื่อให้ระบบการแนะแนวอาชีพของประเทศเป็นมาตรฐานสากล ซึ่งสอดคล้องกับแผนงานพัฒนาแรงงานและพัฒนาอาชีพฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2546 – 2549) ของกระทรวงแรงงาน และยุทธศาสตร์ในด้านการส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประชากรกลุ่มเป้าหมายมีความพร้อม ในการ

มีงานทำและมีรายได้ที่เป็นธรรมเพื่อลดความยากจน และเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น โดยจะดำเนินการให้ประชากรทั้งวัยเรียนและวัยทำงานมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการวางแผนทางอาชีพ และเตรียมความพร้อมเพื่อการมีงานทำหรือเปลี่ยนงานได้อย่างเหมาะสม คนหางานได้รับการบรรจุงานหรือมีอาชีพตรงตามความต้องการ การเตรียมความพร้อมและเพิ่มโอกาสการมีงานทำ จะมุ่งเน้นถึงการให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้และเข้าใจในเรื่องอาชีพศึกษาของตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้มีความสามารถในการวางแผนอาชีพ และมีงานทำตรงความถนัด ดังนั้นการแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่อง การที่บุคคลจะเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม เป็นกระบวนการพัฒนาการโดยขึ้นกับระดับวุฒิภาวะของบุคคล เนื่องจากการที่จะเลือกอาชีพได้นั้นบุคคลจะต้องมีความสามารถใช้วิจารณญาณตัดสินใจโดยจากอาศัยหลักการวิเคราะห์ตนเอง และวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน ซึ่งจะนำไปสู่การประกอบอาชีพ ได้เหมาะสมกับตนเองและประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

กรมการจัดหางาน (2552, กุมภาพันธ์ 21) ได้กล่าวว่า การเลือกอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับบุคลิก ลักษณะอุปนิสัย ความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดในงานอาชีพของตนเอง และความต้องการของตลาดแรงงาน อาจก่อให้เกิดผลเสียหลายประการ เช่น เรียนไม่สำเร็จต้องเปลี่ยนวิชาใหม่ ทำให้เสียเวลาและทุนทรัพย์ไปโดยเปล่าประโยชน์ หางานทำยาก หางานทำไม่ได้ หรือไม่อยากทำงานอาชีพตามที่ได้รับการศึกษาอบรมมา ทำงานไม่ก้าวหน้า เนื่องจากการทำงานอาชีพจะต้องทำด้วยใจรัก ตั้งใจและมีความรับผิดชอบในหน้าที่ หากได้งานทำที่ไม่เหมาะสมกับบุคลิกลักษณะอุปนิสัย ความสามารถ ความถนัด หรือความสนใจแล้วโอกาสที่จะรักงาน ตั้งใจทำงาน หรือรับผิดชอบในหน้าที่การงานก็จะมีน้อย มีแต่ความเบื่อหน่าย ไม่อยากทำงานหรือทำไปอย่างแค้นๆ โอกาสก้าวหน้าจึงมีน้อย เปลี่ยนบ่อย เมื่อเกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากทำงานก็จะเป็นต้องหางานใหม่ที่น่าสนใจและถูกใจ จึงต้องเปลี่ยนงานบ่อยไปเรื่อยๆ จนกว่าจะถูกใจ ผลเสียที่เกิดขึ้นทั้งหมดนี้ก่อให้เกิดการสูญเปล่าทั้งเวลาความเจริญก้าวหน้าของบุคคล เศรษฐกิจของครอบครัว และของประเทศชาติเป็นส่วนรวมอีกด้วย การเลือกประกอบอาชีพเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนซึ่งบุคคลที่จะตัดสินใจเลือกอาชีพ จะต้องรู้จักตัวเองในด้านความสนใจความสามารถ และความถนัดเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นการยากสำหรับทุกคนทั่วไป นอกจากจะต้องรู้จักตัวเองแล้ว ผู้เลือกอาชีพจะต้องรู้จักโลกของงาน คือ รู้จักอาชีพโดยละเอียดหลายอาชีพ จึงมีความจำเป็นต้องจัดบริการแนะแนวอาชีพ เพื่อช่วยเหลือบุคคลให้สามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพสามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคม

วาริรัตน์ วากะมะ (2551, ธันวาคม 23) กล่าวว่า เนื่องจากอาชีพมีความสำคัญต่อมนุษย์มากดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การเลือกประกอบอาชีพจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอันมาก ในสังคมมีอาชีพ มากมายหลายชนิด เช่น อาชีพนักแสดง นักธุรกิจ และนักวิทยาศาสตร์ เป็นต้น อาชีพแต่ละอาชีพก็มีความแตกต่างกันมาก ดังนั้นการประกอบอาชีพเกือบทุกชนิดจะต้อง มีการ

เตรียมตัว คือ การศึกษาเล่าเรียน อาชีพบางอย่างต้องใช้เวลาในการศึกษาเล่าเรียนหลายปี จึงควรจะต้องมีการศึกษาการประกอบอาชีพอย่างรอบคอบ

การจัดหางานจังหวัดระนอง (2552, กุมภาพันธ์ 4) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการแนะแนวอาชีพว่า เนื่องจากอาชีพมีความสำคัญต่อมนุษย์มากดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การเลือกประกอบอาชีพจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอันมาก ในสังคมของเรามีอาชีพมากมายหลายชนิด เช่น อาชีพนักแสดง นักธุรกิจ เป็นต้น อาชีพแต่ละอาชีพก็มีความแตกต่างกันมาก อาชีพบางอย่างก็อาจเหมาะสมกับบุคลิกภาพคนหนึ่ง แต่ก็อาจมาสอดคล้องกับบุคลิกภาพของอีกคนหนึ่ง การเลือกประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพความสนใจความถนัดของแต่ละบุคคล จึงมีความสำคัญมาก คนที่เลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตน ย่อมก่อให้เกิดความเพลิดเพลินและเกิดความสุขในการทำงาน และยังมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพมาก ในทางตรงกันข้ามเนื่องจากคนเราต้องใช้เวลาประกอบอาชีพภายหลังจากการศึกษาเป็นเวลาช้านาน ซึ่งการที่จะต้องอดทนต่อกิจกรรมที่น่าเบื่อหน่ายเป็นระยะเวลาอันแสนนาน เช่นนี้จึงทำให้ชีวิตของคนไม่มีความสุข การประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้องกับบุคลิกภาพ ความสนใจความถนัด นอกจากมีโอกาสำเร็จประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพน้อยแล้วยังเป็นการทรมานชีวิตอย่างหนึ่งอีกด้วยด้วยการเลือกประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับตนเองยังก่อให้เกิดผลเสียต่อประเทศชาติเป็นอันมากอีกด้วย ดังนั้นการประกอบอาชีพเกือบทุกชนิดจะต้องมีการเตรียมตัว คือ การศึกษาเล่าเรียน อาชีพบางอย่างต้องใช้เวลาในการศึกษาเล่าเรียนหลายปี จึงควรจะต้องมีการศึกษาการประกอบอาชีพอย่างรอบคอบ

กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของการแนะแนวอาชีพ คือ การแนะแนวอาชีพช่วยให้บุคคลได้เลือกอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพ ความสนใจ และความถนัดของแต่ละบุคคล ช่วยในการเตรียมตัวและวางแผนประกอบอาชีพของนักเรียน นักศึกษา ในสถาบันการศึกษาทำให้เกิดความมั่นใจในการทำงาน การแนะแนวอาชีพโดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับบริการจัดหางาน ช่วยให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้ทราบแหล่งงานมีความสามารถในการกรอกใบสมัครงาน การสอบข้อเขียน การสัมภาษณ์ ฯลฯ การเลือกประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพความสนใจความถนัดของแต่ละบุคคล จึงมีความสำคัญมาก คนที่เลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตน ย่อมก่อให้เกิดความสุขในการทำงานและยังมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพมาก

4. หลักการจัดบริการแนะแนวอาชีพ

รวีวรรณ ชินะตระกูล (2539, หน้า 29 – 31) กล่าวว่า หลักการจัดบริการแนะแนวอาชีพ มีดังต่อไปนี้

1. การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่อง การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในระยะยาวและค่อยเป็นค่อยไป ดังนั้นควรจะเริ่มการแนะแนวอาชีพตั้งแต่เด็กอยู่ในวัยประถมศึกษาต่อเนื่องขึ้นไปในระดับมัธยมศึกษา และจนกระทั่งถึงระดับอุดมศึกษา ในการ

แนะแนวอาชีพแต่ละระดับนั้นจะต้องคำนึงถึงวัยและความพร้อมของเด็ก กล่าวคือในระดับประถมศึกษาเด็กยังไม่ถึงวัยที่จะเลือกงานหรือทำงาน ทั้งยังไม่สนใจเรื่องอาชีพมาก แต่เป็นวัยที่ควรจะถูกฝึกเจตคติที่ดีต่ออาชีพต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น ให้เด็กรู้ว่าอาชีพต่าง ๆ เช่น ช่างนา ชาวนา ชาวไร่ แม่ค้า พ่อค้า แพทย์ ครู เป็นต้น เป็นอาชีพสุจริต เป็นงานที่มีเกียรติ ครั้นถึงระดับมัธยมศึกษา และอุดมศึกษา เด็กมีอายุมากขึ้น และเริ่มมองเห็นความจำเป็นในการเลือกอาชีพ หรือการประกอบอาชีพ ผู้แนะแนวก็ควรวางโครงการแนะแนวอาชีพ โครงการจัดหางานให้กว้างขวาง และสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

2. การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยข้อมูล

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน ในการแนะแนวอาชีพแก่นักเรียนนั้น ครูจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจในตัวนักเรียนอย่างลึกซึ้ง โดยการอาศัยข้อมูลจากตัวนักเรียนในทุก ๆ ด้านที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน ข้อมูลเหล่านี้อาจเก็บรวบรวมได้ด้วยวิธีการหลาย ๆ อย่าง เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การบันทึกกระบวนพฤติกรรม การทดสอบต่าง ๆ การสำรวจความสนใจในอาชีพ เป็นต้น เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วจึงสามารถช่วยให้นักเรียนได้รู้จัก และเข้าใจตนเองในการเลือกประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในเรื่องของอาชีพ ดังนั้นข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพจึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพได้อย่างถูกต้อง ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต้องครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน เช่น ลักษณะของอาชีพ สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาชีพนั้น คุณสมบัติต่าง ๆ ของผู้ประกอบอาชีพ ประเภทของงานอาชีพต่าง ๆ ในสถานศึกษาอบรมเพื่อการประกอบอาชีพ แนวโน้มของการมีงานทำ หรือความต้องการแรงงานแหล่งหางาน เป็นต้น

2.3 ข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ ข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติ และค่านิยมของสังคม ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองให้เข้าใจสภาพแวดล้อม เป็นต้น

3. การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการที่ต้องการความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่าย การจัดบริการแนะแนวอาชีพในสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษานั้นและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความร่วมมือของชุมชนในท้องถิ่นที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ จึงจะทำให้งานแนะแนวอาชีพเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน

4. การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการที่มุ่งให้บุคคลตัดสินใจด้วยตนเอง โดยยึดหลักในเรื่องของการให้บุคคลเป็นผู้กำหนดชีวิตของตน

5. การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการที่ช่วยเหลือบุคคลอย่างเป็นระบบต่อเนื่องกัน ดังนี้

5.1 ช่วยให้คุณคลั่งรู้จักตนเองว่าตนมีความถนัด ความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกอย่างไร เพื่อจะเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตน

5.2 ช่วยให้คุณคลั่งรู้จักข้อมูลทางอาชีพอย่างกว้างขวางในทุกๆ ด้าน

5.3 ช่วยให้คุณคลั่งรู้จักตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

5.4 ช่วยให้คุณคลั่งได้มีโอกาส ศึกษา ฝึกฝน อบรม หรือสัมผัสเกี่ยวข้องกับงานอาชีพต่างๆ ตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดทักษะ ความสามารถที่จะออกไปประกอบอาชีพได้

5.5 ช่วยให้คุณคลั่งมีงานทำหลังจากสำเร็จการศึกษา หรือให้มีการศึกษาฝึกฝนอบรมเพิ่มเติม เพื่อการประกอบอาชีพในอนาคต

5.6 จัดให้มีการติดตามและประเมินผล เพื่อการปรับปรุงแก้ไข

วาสนา จวงสอน (2546, หน้า 27 -29) กล่าวว่า การดำเนินการในการแนะแนวอาชีพที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้ดำเนินการมีหลักยึดสำหรับแนวปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. การแนะแนวอาชีพเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล การแนะแนวอาชีพมีหลักการที่จะช่วยให้คุณคลั่งเลือกอาชีพและประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ฉะนั้นนักแนะแนวจำเป็นต้องรู้จักผู้รับบริการแต่ละคน ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านต่างๆ เช่น ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิก ลักษณะสุขภาพ และต้องช่วยให้ผู้รับบริการรู้จักและยอมรับตนเองด้วย

2. การแนะแนวอาชีพยึดหลักสิทธิและเสรีภาพของบุคคล นักแนะแนวควรตระหนักในสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการที่จะเลือกอาชีพของตนเอง นักแนะแนวจะเป็นผู้ช่วยให้บุคคลรู้จักตนเองและอาชีพดีขึ้น เพื่อผู้รับบริการจะได้ตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนักแนะแนวจะไม่เป็นผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจให้แก่ผู้รับบริการ

3. การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่อง การที่คุณคลั่งจะเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมเป็นกระบวนการพัฒนาการโดยขึ้นกับระดับวุฒิภาวะของบุคคล เนื่องจากการที่จะเลือกอาชีพได้นั้น จะต้องมีความสามารถใช้วิจารณญาณตัดสินใจ โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน ซึ่งมีใช้สิ่งที่จะกระทำกันได้ง่ายๆ ในช่วงเวลาอันสั้น ฉะนั้นการแนะแนวอาชีพต้องมีการวางโครงการระยะยาว โดยเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และจะต้องจัดดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นขั้นๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายตั้งแต่การส่งเสริมทัศนคติที่ดีในการประกอบอาชีพสุจริตทั้งหลาย จนกระทั่งถึงการวางโครงการแนะแนวอาชีพ เพื่อให้เยาวชนสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมและปรับตัวให้มีความสุข มีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ

4. การแนะแนวอาชีพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเยาวชน เนื่องจากมีอาชีพใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ฉะนั้นเยาวชนควรจะมีโอกาสได้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาชีพเหล่านั้น ตลอดจนสามารถพินิจพิจารณาหาโครงการประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งการแนะแนวอาชีพจะสนองตอบความต้องการนี้ได้เป็นอย่างดี และสภาพการทำงานในปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูง เนื่องจากจำนวนหน่วยงานกับคนทำงานไม่สมดุลกัน ฉะนั้นหน่วยงานต่างๆ จึงมีโอกาที่จะคัดเลือก

บุคคลที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง จะมีความมั่นคงในการทำงานมากกว่าคนที่ มีประสิทธิภาพในการทำงานที่ต่ำกว่า ดังนั้นบุคคลที่ได้รับการศึกษาหรือฝึกฝนอาชีพในแขนงที่ เหมาะสมกับตนเอง ย่อมมีโอกาสได้รับเลือกเข้าทำงานมากกว่า และมีแนวโน้มที่จะทำงานได้ เจริญรุ่งเรืองต่อไป

5. ผู้ทำหน้าที่แนะแนวอาชีพจะต้องมีคุณสมบัติของนักแนะแนวที่ดี และได้รับการฝึกอบรมมาในทางแนะแนว โดยเฉพาะองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการที่จะทำหน้าที่ แนะแนวอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพก็คือ ผู้ทำหน้าที่แนะแนวจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วน โดย ผ่านการศึกษาสาขาการแนะแนวเป็นผู้มีประสบการณ์ตลอดจนมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม กล่าวคือ เป็นคนที่มีความจริงใจ มีเมตตา ใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่น มีความอบอุ่น เป็น มิตร สุขุม เรียบร้อย มีวิจรรณญาณที่ดี

6. การเลือกอาชีพและประกอบอาชีพของบุคคลมีความสำคัญต่อตัวบุคคล และ ประเทศชาติ ถ้าประชาชนสามารถเลือกและประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม จะนำความ เจริญรุ่งเรืองให้แก่ตัวเอง และมีผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติด้วย

7. ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพเป็นสิ่งที่จะต้องศึกษา นักแนะแนวจะต้องให้ผู้รับบริการ ได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เช่น ลักษณะงาน สภาพการทำงาน รายได้ ความมั่นคงของ อาชีพ การเตรียมตัวประกอบอาชีพ คุณสมบัติในการประกอบอาชีพ ความต้องการของ ตลาดแรงงาน ตลอดจนการเตรียมตัวสมัครงาน

8. การตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาทั่วไป นักแนะแนวต้องช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาทั่วไปไปด้วย ไม่เพียงแต่จะเห็นความสำคัญของ วิชาการเฉพาะแขนงที่จะไปประกอบอาชีพเท่านั้น

9. การตัดสินใจเลือกอาชีพควรมีความยืดหยุ่น เนื่องจากการวางโครงการ ประกอบอาชีพไม่ใช่สิ่งที่จะกระทำได้ทันที แต่เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่จะต้องใช้เวลาหลายปี ความเหมาะสมที่บุคคลจะเลือกอาชีพได้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา เช่น ความเคลื่อนไหว ของตลาดแรงงานอาจเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลจึงควรมีความ ยืดหยุ่น นอกจากนั้นแต่ละคนยังอาจมีความเหมาะสมที่จะประกอบอาชีพได้หลายอย่าง ไม่ จำเป็นต้องเหมาะสมกับอาชีพใดอาชีพหนึ่งเท่านั้น

10. การแนะแนวอาชีพจะต้องคำนึงถึงความต้องการด้านเศรษฐกิจ และโอกาส ที่บุคคลจะได้ทำงานด้วย

11. การแนะแนวอาชีพควรมีการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงาน ภายนอก

12. กิจกรรมแนะแนวอาชีพ ควรเป็นทั้งกิจกรรมที่จัดในห้องเรียนและนอก ห้องเรียน

13. การแนะแนวอาชีพมิได้มีจุดประสงค์เพียงการที่จะช่วยให้บุคคลเลือกอาชีพได้เท่านั้น แต่เป็นการช่วยให้บุคคลมีทัศนคติที่ถูกต้อง ปราศจากอคติพิจารณาสิ่งต่างๆ โดยใช้เหตุผล ตลอดจนมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพและมีทักษะในการตัดสินใจและการทำงาน

ชูศรี สุวรรณ (2551, พฤศจิกายน, 24) กล่าวว่า มีหลักการแนะแนวอาชีพที่สำคัญได้แก่ การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการที่ต้องคำนึงถึงวัยและความพร้อมของผู้เรียน อาศัยข้อมูลของผู้เรียนและความรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศ ค่านิยมของสังคม และการพัฒนาตนเองเข้ากับสภาพแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งกระบวนการแนะแนวอาชีพต้องการความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งครอบครัว โรงเรียน และสังคม เพื่อช่วยเหลือบุคคลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และหลักการแนะแนวอาชีพที่ได้รับการยอมรับและนำมาใช้อย่างแพร่หลายคือ หลักการแนะแนวอาชีพของแฟรงค์ พาร์สัน ซึ่งมีหลักการสำคัญคือ

1. ให้ผู้ที่มาขอรับบริการรู้จักตนเอง โดยนักแนะแนวช่วยให้ผู้ที่มาขอรับบริการได้สำรวจตนเองเกี่ยวกับความถนัด ความสามารถ ความสนใจและความต้องการตลอดจนข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง

2. ให้ผู้ที่มาขอรับบริการรู้จักโลกของอาชีพ โดยนักแนะแนวช่วยให้ผู้ที่มาขอรับบริการให้มีความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ รู้จักลักษณะของอาชีพ ความต้องการของตลาดเกี่ยวกับอาชีพนั้นๆ คุณสมบัติของบุคคลชนิดใดที่เหมาะสมกับงานอาชีพนั้น การใช้เวลาและทุนทรัพย์ในการประกอบอาชีพ ตลอดจนสาระอื่นๆ ที่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในอาชีพ

3. การพิจารณาเลือกอาชีพ ผู้แนะแนวจะให้ผู้มาขอรับบริการใช้ความรู้จากข้อ 1. และข้อ 2. มาวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างฉลาด และเหมาะสมกับตนเอง

กรมการจัดหางาน (2552, กุมภาพันธ์ 21) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพมีหลักการว่า หากบุคคลใดได้ศึกษาหรือทำงานที่ตรงกับความถนัด ความสนใจ และอุปนิสัยใจคอแล้ว ย่อมทำให้เกิดความสุข และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่าการที่ต้องปฏิบัติงานในสิ่งที่ไม่ชอบ ไม่ถนัด หรือไม่เหมาะสมกับอุปนิสัยของตน ดังนั้นในการแนะแนวอาชีพจึงต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญดังต่อไปนี้ คือ

1. การแนะแนวอาชีพ เป็นการพัฒนาคนให้มีความสามารถ และมีโอกาสใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ในการผลิตงานที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และทำให้บุคคลนั้นเกิดความสุขจากความสำเร็จในการทำงาน

2. การแนะแนวอาชีพ เป็นกระบวนการต่อเนื่องโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 รู้จักตนเองว่าตนมีความถนัด มีความสนใจ มีความสามารถบุคลิกภาพเป็นเช่นไรจะได้เลือกงานได้ถูกต้อง

2.2 รู้จักข้อมูลทางอาชีพอย่างกว้างขวาง และแจ่มแจ้งว่าอาชีพต่างๆ มีลักษณะอย่างไรต้องการคนที่มีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง และมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ

2.3 รู้จักตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนโดยพิจารณาโอกาสความเป็นไปได้ทั้งด้านคุณสมบัติของตนเองและความต้องการด้านกำลังคนในอาชีพนั้นๆ

2.4 ได้มีโอกาสศึกษา ฝึกฝน อบรม หรือได้สัมผัสอาชีพนั้นๆ ตามความเหมาะสมกับวัย เพื่อให้เกิดทักษะ ความสามารถที่จะออกไปประกอบอาชีพได้ทันที หรือในบางกรณีเพื่อเป็นการสร้างพื้นฐานและเพื่อเป็นการเตรียมตัวสำหรับการประกอบอาชีพของตนในอนาคตโดยมีการศึกษาฝึกฝนเพิ่มเติม

2.5 การจัดบริการแนะแนวอาชีพในสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย ในสถานศึกษานั้นและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง จึงจะทำให้งานแนะแนวอาชีพเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลครอบคลุมในทุกด้าน

2.6 การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการที่มุ่งให้บุคคลตัดสินใจด้วยตนเอง โดยยึดหลักในเรื่องของการให้บุคคลเป็นผู้กำหนดชีวิตของตน

2.7 มีงานทำหลังจากสำเร็จการศึกษาซึ่งจะเป็นอาชีพอิสระหรืออาชีพรับจ้างแล้วแต่กรณี

2.8 ได้รับการดูแลและติดตามผล หลังจากที่จบการศึกษาออกไป ประกอบอาชีพแล้ว ว่าบุคคลนั้นๆ มีความสามารถเหมาะสมกับงานเพียงใด สามารถปรับตัวให้เข้ากับงานได้หรือไม่ ได้ทำงานตรงตามความรู้ความสามารถหรือไม่ เพียงใด ควรมีการแก้ไขหรือปรับปรุงในด้านใดบ้าง ทั้งนี้ ควรมีโครงการต่อเนื่องในการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถระหว่างปฏิบัติงานด้วย (in service training)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2551, พฤศจิกายน 11) มีหลักการจัดการแนะแนวอาชีพและจัดหางานในสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

1. การแนะแนวเป็นกระบวนการต่อเนื่อง การจัดบริการแนะแนวไม่ใช่การดำเนินงานที่เสร็จสิ้นในระยะเวลาเพียงสั้นๆ แต่เป็นการดำเนินงานติดต่อกันตั้งแต่การวางแผนงาน ดำเนินงานและติดตามประเมินผลการดำเนินงานแนะแนว จึงต้องมีการวางแผนระยะยาว และดำเนินงานอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจน

2. การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา นโยบายและเป้าหมายในการดำเนินงาน จะต้องสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสถานศึกษา ทั้งนี้จะต้องมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

3. การแนะแนวต้องทันสมัย ข่าวสารข้อมูลทางด้านการศึกษา อาชีพ และตลาดแรงงานที่จะให้กับผู้เรียนนั้นต้องเป็นปัจจุบัน มีปริมาณมาก และถูกต้องชัดเจน

4. ถ้านิ่งถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนที่มาอยู่รวมกันย่อมมีความแตกต่างกันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและพื้นฐานครอบครัว การจัดกิจกรรมหรือให้ความช่วยเหลือซึ่งต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล

5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยแนะแนวทางให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และตัดสินใจเลือกได้ด้วยตนเอง

6. ผู้รับบริการพึงพอใจ ผู้รับบริการในที่นี้คือ ผู้เรียนและสถานประกอบการ การที่ จะดำเนินงานให้ตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริงของผู้รับบริการนั้น จำเป็นต้องมีการสำรวจ ความต้องการและดำเนินงานสนองตอบความต้องการนั้นๆ แต่ต้องไม่ขัดต่อนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถานศึกษาและสังคม

7. ต้องอาศัยการประสานงานจากทุกฝ่าย การดำเนินงานที่ดีและมีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรทุกๆ ฝ่ายในสถานศึกษา บทบาทหน้าที่สำคัญของการแนะแนวจะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับฝ่ายต่างๆ

8. ประเมินผลโครงการแนะแนวเป็นระยะๆ เพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูล ในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพ

มีผู้ให้จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพ ไว้ดังต่อไปนี้

อรอนงค์ ชัญญะวัน (2539, หน้า 5) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพ ดังนี้ต่อไปนี้

1. ช่วยให้ผู้คลุรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้งซึ่งทุกด้านคือ สติปัญญา ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และอุปนิสัยใจคอว่าเหมาะสมกับงานหรืออาชีพใด

2. ช่วยให้ผู้คลุรู้จักและเข้าใจโลกของงานอาชีพต่างๆ และองค์ประกอบของงาน เช่น ลักษณะของงานอาชีพ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ เงินเดือนหรือรายได้ ความมั่นคงในงาน โอกาสก้าวหน้าในงาน สภาพปัจจุบันและแนวโน้มของตลาดแรงงานในอนาคตสำหรับงาน อาชีพต่างๆ

3. ช่วยให้ผู้คลุรู้จักและตัดสินใจเลือกงานอาชีพอย่างฉลาดถูกต้องเหมาะสมกับ อัดภาพ

4. ช่วยให้ผู้คลุรู้จักตัดสินใจเลือกอย่างฉลาดในการเข้ารับการศึกษาและฝึกอบรม ในวิชาชีพต่างๆ

5. ช่วยให้ผู้คลุได้มีโอกาสพัฒนาบุคลิกลักษณะของตนให้เหมาะสมกับงานอาชีพ เช่น ความอดทน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความตรงต่อเวลา ความร่วมมือในการทำงาน ฯลฯ

6. ช่วยให้ผู้คลุได้มีโอกาสสัมผัสกับงานอาชีพต่างๆ ตามความเหมาะสมกับวัย

7. ช่วยให้ผู้คลุสามารถปรับตัวให้เข้ากับอาชีพ จนประสบผลสำเร็จและมีความสุข ในงานอาชีพของตน

ลักษณะ สรวิวัฒน์ (2543, หน้า 65) ได้ให้จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้มองเห็นถึงความสำคัญของงานอาชีพ

2. เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น และในโลกกว้าง

3. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ตระหนักถึงอิทธิพลของสิ่งต่างๆ เช่น ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ ระดับสติปัญญา สภาพร่างกายที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ

4. เพื่อให้ข้อสนเทศแก่นักเรียนเกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนสนใจ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในอาชีพนั้นๆ ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

5. เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักวิธีการแสวงหางาน วิธีการสมัครงาน วิธีการปรับตัวให้เข้ากับงาน และวิธีการปฏิบัติตนให้มีความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน

6. เพื่อช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพที่สุจริตทุกอาชีพ
 วาสนา จวงสอน (2546, หน้า 26 – 27) ได้ให้จุดประสงค์ของการแนะแนวอาชีพไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้มองเห็นถึงความสำคัญของงานอาชีพ
2. เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ
3. ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาชีพปัจจุบันในท้องถิ่นและในสังคม
4. ช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพและการทำมาหากินที่ช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข

5. ช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงคุณสมบัติและความสามารถพิเศษของผู้ที่ประกอบอาชีพแต่ละอาชีพ

6. ช่วยให้ข้อเท็จจริงแก่นักเรียนเกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนสนใจ เช่น มีอาชีพอะไรบ้าง อาชีพนั้นๆ ต้องการบุคคลที่มีพื้นความรู้ ความสามารถอย่างไร

7. ช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจตนเอง โดยให้รู้ความถนัดความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ของตน เพื่อเป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

8. ช่วยให้นักเรียนได้รู้จักพิจารณาตนเองอย่างมีเหตุผลและสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างฉลาด

9. ช่วยสร้างทัศนคติและค่านิยมที่ดีต่ออาชีพที่สุจริตทุกชนิด

10. ช่วยให้นักเรียนรู้จักวางแผนการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานไปสู่การประกอบอาชีพที่ต้องการ

11. เพื่อช่วยเหลือเด็กนักเรียนหรือเยาวชนซึ่งอยู่ในวัยนอกกำลังแรงงานให้สามารถเลือกเรียนต่อ หรือฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับความถนัด ความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของตลาดแรงงานได้

12. เพื่อช่วยเหลือบุคคลซึ่งกำลังอยู่ในระบบการศึกษาหรือระบบการฝึกฝีมือ ได้สามารถเตรียมตัวศึกษาหาความรู้ หรือฝึกฝีมืออย่างเต็มที่และเพิ่มเติมได้ คือเตรียมเข้าสู่

ตลาดแรงงาน และเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานแล้วก็สามารถศึกษาหาความรู้ หรือฝึกฝีมือเพิ่มเติมอีกได้เมื่อต้องการ

13. เพื่อช่วยเหลือบุคคลซึ่งมีงานทำอยู่แล้วในทางที่จะพัฒนาความสามารถ ความรู้ และทักษะของตนเองเพิ่มเติมเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพของตนในระดับสูงๆ ขึ้นไป

14. เพื่อช่วยให้บุคคลซึ่งอยู่ในตลาดแรงงานซึ่งต้องการจะเปลี่ยนอาชีพได้เลือกอาชีพและวางแผนการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือฝึกฝนฝีมือใหม่ได้

15. ให้ข้อมูลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา และการฝึกอบรมฝีมือของสถาบันต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพและปริมาณของผู้เข้ารับการศึกษและฝึกอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าว อาจสรุปได้ดังนี้ การแนะแนวอาชีพในสถานศึกษาทำให้รู้จักเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถของตน รู้จักโลกของงานอาชีพ เลือกและตัดสินใจในงานอาชีพได้อย่างเหมาะสม รู้จักเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ รู้จักปรับตัวในการทำงาน ปรับปรุงความสามารถให้ทันและเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติอยู่ ตลอดจนปรับปรุงบุคลิกภาพให้เหมาะสมสอดคล้องกับตำแหน่งงานที่ทำ มีความสามารถในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพของตน ให้มีความสอดคล้องริเริ่มในการทำงาน

6. บทบาทของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 42) กล่าวว่าบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีดังต่อไปนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย และแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนบริบทและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

2. จัดตั้งงบประมาณ และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา

3. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของนักเรียน ชุมชนและท้องถิ่น

4. จัดการเรียนการสอน จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสม และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5. ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

6. กำกับ ติดตาม ประเมินผลงานตามแผนงาน / โครงการ และประเมินผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการพิจารณาความดีความชอบ การพัฒนา และการดำเนินการทางวินัยกับครูและลูกจ้างในสถานศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

7. ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งผู้ปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา

8. จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ความร่วมมือในการประเมินคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานภายนอก รวมทั้งการรายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

9. ส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถานศึกษา และสถาบันอื่นในชุมชนและท้องถิ่น

10. ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับกิจการภายในสถานศึกษาหรือตามที่ได้รับมอบหมาย และตามที่กฎหมายกำหนด

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549, หน้า 51) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสถานศึกษามากที่สุด คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคน และสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) สร้างโอกาสการเรียนรู้คุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ด้วยการเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา และเสริมสร้างสมรรถนะกำลังคนสามารถประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีวิตและสนับสนุนการแข่งขันของประเทศ

โดยได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. เป้าหมายเชิงคุณภาพ “คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข”

2. เป้าหมายเชิงปริมาณ

2.1 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเป็น 10 ปี

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลัก (ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์) ของทุกระดับสูงกว่าร้อยละ 55

2.3 เพิ่มกำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ของกำลังแรงงานทั้งประเทศ

2.4 จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็น 10 คนต่อประชากร 10,000 คน

ซึ่งได้กำหนดแนวทางพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์นี้ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้เกิดภูมิคุ้มกัน ซึ่งมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชน ดังนี้

1.1 การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรมและมีจิตสาธารณะ โดยผลักดันให้ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษาร่วมกันพัฒนาเด็กและเยาวชน และปลูกฝังทัศนคติและการเรียนรู้ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนร่วม

1.2 การสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม โดยพัฒนาเด็กเริ่มตั้งแต่ในครรภ์มารดาจนกระทั่งเกิดให้เติบโตตามวัยอย่างเหมาะสมและพร้อมเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตรทั้งในและนอกระบบให้หลากหลายสอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง และสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพสายอาชีพศึกษาเพิ่มขึ้น

1.3 พัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานให้รองรับการแข่งขันของประเทศ โดยเพิ่มพูนความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน จัดระบบการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพทั้งในด้านความรู้ความสามารถและทักษะที่สอดคล้องกับวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่

1.4 เร่งสร้างกำลังคนที่มีความเป็นเลิศในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ที่นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ โดยผลิตและพัฒนาากำลังคนให้มีคุณภาพ บนฐานการพึ่งตนเองทางวิชาการสมัยใหม่ มีการเร่งผลิตและพัฒนานักวิจัย และสร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาวิทยาการทุกสาขาให้เป็นระบบ

1.5 สร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้กับคนทุกช่วงวัย พัฒนารูปแบบและหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิต และปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.6 การจัดการองค์ความรู้ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการจัดพัฒนาต่อยอดใช้ประโยชน์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดองค์ความรู้ระดับประเทศให้มีศักยภาพทางการแข่งขันในเวทีโลกบนฐานการพึ่งตนเองตามศักยภาพของคนไทย

ซึ่งการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยให้ก้าวสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ นั้น โรงเรียน สถานศึกษา หรือสถาบันการศึกษา ควรมีบทบาทในการผลักดันแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง พัฒนาให้สอดคล้องกับความสามารถและความถนัด ส่งเสริมเป็นเลิศ ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

2. พัฒนาและจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้เด็กมีความรู้ ทักษะพื้นฐานที่เข้มแข็ง พร้อมต่อการประกอบอาชีพ เพิ่มความรู้เรื่องทักษะชีวิต ทักษะพื้นฐาน วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไว้ในหลักสูตรทุกรูปแบบ

3. สร้างและพัฒนากำลังคนที่มีความเป็นเลิศในการสร้างนวัตกรรม โดยเน้นพัฒนาการเรียนรู้อันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้ปฏิบัติจริง

4. สร้างองค์ความรู้ใหม่และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม โดยให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีที่พึ่งพาตนเอง นาภูมิปัญญาไทยผสมผสานกับเทคโนโลยี

5. เป็นแหล่งข้อมูลและที่ปรึกษาทางวิชาการของชุมชน ทำการวิจัยร่วมกับชุมชน ถอดรหัสความรู้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนให้เป็นความรู้ที่เปิดเผย และสร้างกระบวนการเรียนรู้ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบ ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคีพัฒนาจากทุกภาคส่วน เพื่อสามารถนี้พลังความร่วมมือตามบทบาทความรับผิดชอบ สถานศึกษาเป็นภาคีการพัฒนาหนึ่งที่ต้องร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคมเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จบรรลุเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่สิบต่อไป

7. บทบาทของผู้บริหารต่อการบริการแนะแนวอาชีพในสถานศึกษา

รวีวรรณ ชินะตระกูล (2539, หน้า 45) กล่าวว่า บุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารย่อมเป็นบุคคลสำคัญที่สุด เพราะเป็นหัวหน้าผู้บังคับบัญชาในสถานศึกษา บทบาทของตำแหน่งนี้คือ บริหารงานให้ดำเนินไปตามนโยบาย ตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา การวางแผนจัดการให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติงานให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ ด้วยภาระหน้าที่ของผู้บริหารดังกล่าวนี้เอง ถ้างานใดไม่ก้าวหน้าไม่เป็นผล จึงมักจะถูกกล่าวหาว่าไม่เอาไหน ไม่ให้การสนับสนุน ไม่เห็นความสำคัญในเรื่องของการจัดบริการแนะแนวในสถานศึกษา ถ้ากล่าวกันถึงปัญหาและอุปสรรคในเรื่องนี้ครั้งใดก็จะได้ยินว่าการที่การจัดบริการแนะแนวไม่ได้ผลเพราะ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการแนะแนว

ถ้าปัญหาและอุปสรรคนี้เป็นจริงก็นับว่าเป็นเรื่องใหญ่ เพราะคนที่อยู่ได้บังคับบัญชาจะทำให้สำเร็จนั้นคงจะเป็นไปได้ยาก ตรงกันข้ามถ้าผู้บริหารเห็นความสำคัญให้การส่งเสริมสนับสนุนอย่างเต็มที่ ผู้ปฏิบัติก็จะปฏิบัติกันเต็มความสามารถ ซึ่งท่านคงพบเห็นเสมอว่านโยบายที่มาจากระดับสูงก็มักได้รับการปฏิบัติอย่างดี

พงษ์ หมุดปิน (2543, หน้า 32) กล่าวว่า บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานแนะแนวที่สำคัญ คือ ผู้บริหาร ซึ่งมีบทบาทสำคัญดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจเรื่องงานแนะแนว
2. วางแผนการดำเนินงานแนะแนวร่วมกับบุคลากรในโรงเรียน เพื่อจัดกิจกรรมแนะแนวโดย
 - 2.1 จัดประชุมบุคลากรในโรงเรียน
 - 2.2 กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรตามความเหมาะสม
 - 2.3 จัดทำแผนงาน โครงการ การดำเนินงาน
 - 2.4 กำหนดการนิเทศ ติดตาม กำกับ ดูแลการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียน
3. ให้คำปรึกษาและเสนอแนะในการดำเนินงานแนะแนวแก่บุคลากรในโรงเรียน
 - 3.1 เป็นรายกลุ่ม
 - 3.2 เป็นรายบุคคล

4. สนับสนุนการดำเนินงานแนะแนว

4.1 จัดหางบประมาณวัสดุ ทุนและอื่นๆ ที่เอื้อต่อการดำเนินงานแนะแนว

4.2 ประสานกับหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนผู้ปกครองนักเรียน

4.3 ประชาสัมพันธ์งานแนะแนวในโรงเรียน

4.4 สนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวการศึกษา แนะแนวอาชีพ แนะแนวเพื่อ

พัฒนาบุคลิกภาพ

5. ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนได้เพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ทางด้านการ

แนะแนวอยู่เสมอ

5.1 จัดประชุม / ศึกษากลุ่มมือ / จัดอบรม

5.2 ส่งครูไปเข้ารับการอบรมตามโอกาส

5.3 ไปทัศนศึกษาดูงานด้านการแนะแนว

6. นิเทศ ติดตาม กำกับ ดูแลดำเนินงานแนะแนวตามปฏิทินที่กำหนดไว้ในโครงการ

7. ประเมินผลการดำเนินงานแนะแนว

8. ร่วมกับคณะครู สรุปและวิเคราะห์ ประเมินผลโครงการเพื่อหาแนวทางในการ

แก้ปัญหา และพัฒนางานแนะแนว

กรมวิชาการ (2545 ข, หน้า 10) ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและเป็นผู้ดำเนินการ

บริหารจัดการ กำหนดทิศทางการแนะแนวของสถานศึกษา เพื่อให้กระบวนการแนะแนวเอื้อ
ประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง

1. สร้างระบบงานและจัดโครงสร้างองค์กรแนะแนวของสถานศึกษาให้ชัดเจน

2. สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของงานแนะแนว

3. ส่งเสริมให้ครู อาจารย์ ได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยาการแนะแนว

เพื่อให้สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ และเชื่อมโยงสู่การดำรงชีวิตประจำวัน

4. คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และบุคลิกภาพที่เหมาะสม ทำหน้าที่
ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และคณะอนุกรรมการ

5. ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ

6. ร่วมมือในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น แก้ไข สร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ที่

ปฏิบัติงานแนะแนว

7. เป็นผู้นำทางการแนะแนวและใช้กระบวนการทางจิตวิทยา และการแนะแนวในการ
การบริหารสถานศึกษา

8. ส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน

9. ประสานงานด้านการแนะแนว ระหว่างสถานศึกษาองค์กร ภาครัฐและ
เอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้ริเริ่มงาน กำหนดนโยบาย ให้การสนับสนุน ส่งเสริมงานแนะแนว โดยเฉพาะในด้านปัจจัยต่างๆ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่ ประชาสัมพันธ์ ประเมินผลและปรับปรุงบริการแนะแนวอย่างต่อเนื่อง

8. บทบาทของครูต่อการบริการแนะแนวอาชีพในสถานศึกษา

รวีวรรณ ชินะตระกูล (2539, หน้า 49) กล่าวว่า ครูมีหน้าที่สอนควบคู่ไปกับการแนะแนว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้ค้นพบความเป็นตัวของตัวเองสามารถพัฒนาความสนใจ และศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ ความสำเร็จในด้านการสอนและการแนะแนว ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพที่ดีของครูกับนักเรียนในชั้นเรียนภายใต้บรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ ความปลอดภัย และการให้กำลังใจในระหว่างการเรียนการสอน ครูสามารถนำทักษะทางด้านการแนะแนวมาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อพัฒนาศักยภาพตามธรรมชาติของผู้เรียน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคมต่อไป จึงกล่าวได้ว่า ครูมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเจริญงอกงามของผู้เรียนในทุกๆ ด้าน ดังนั้นครูทุกคนควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการแนะแนวในชั้นเรียน ซึ่งประกอบด้วยสิ่งสำคัญต่อไปนี้ คือ

1. รู้จักประวัติส่วนตัวและความสามารถของนักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบเป็นอย่างดี
2. มีความเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกมาให้มากที่สุด
3. มีความรู้สึกจับใจต่อปฏิกิริยาตอบสนองของนักเรียนในชั่วโมงเรียน
4. มีความตื่นตัวและคล่องแคล่วในการสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียน เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียน

กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 11 – 12) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของครูแนะแนวดังนี้คือ

1. เป็นที่ปรึกษา (supervisor) แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องทุกคนในการให้ความรู้ เทคนิค กระบวนการแนะแนวตามหลักจิตวิทยาและการแนะแนวดังนี้
 - 1.1 จุดประกายให้ครูทุกคนใช้กระบวนการแนะแนวพัฒนาจิตใจของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง
 - 1.2 เป็นแกนนำให้ความรู้ คำแนะนำแก่ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องในการรู้จักและเข้าใจผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การใช้ระเบียบเหมาะสม การใช้แบบทดสอบ แบบสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน ฯลฯ
 - 1.3 ให้ความรู้แก่ครูทุกคนในการใช้เครื่องมือการรู้จักและการคัดกรองผู้เรียน
 - 1.4 เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมและกิจกรรมสำหรับผู้เรียนทุกกลุ่ม ให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ

1.5 ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติลักษณะผู้เรียนกลุ่มพิเศษประเภทต่าง ๆ และเสนอแนวทางในการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนา

2. เป็นผู้ให้คำปรึกษา (counselor) แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้มาขอรับบริการทั่วไป ทั้งด้านการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา

2.1 ให้คำปรึกษาที่ครอบคลุมทั้งด้านการเรียน อาชีพ ชีวิตและสังคม ทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล

2.2 ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล จัดทำกรณี (case study) และประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาในการดูแลช่วยเหลือกลุ่มพิเศษ

3. เป็นผู้ประสานงาน (co - ordinator) กับผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาเป็นระบบเครือข่ายในการดำเนินงานแนะแนว และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1 ประสานงานการจัดทำข้อมูลในการรู้จัก และเข้าใจผู้เรียน

3.2 ประสานความร่วมมือกับครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมแนะแนวและบริการต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.3 ประสานกับผู้ปกครอง ชุมชน ในการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถ

3.4 ประสานงานกับครูและผู้มีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานและรายงานผล

สัมฤทธิ์ พึ่งบุญ (2546, หน้า 55 – 56) ได้ให้บทบาทของครูแนะแนว ดังนี้

การดำเนินงานแนะแนวให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงผู้เรียนได้เป็นรายบุคคล ครูแนะแนวเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญ มีผู้กล่าวถึงบทบาทของครูแนะแนวที่มีต่องานแนะแนวในโรงเรียน ดังต่อไปนี้

1. บทบาทด้านการเป็นผู้นำในการจัดบริการแนะแนวให้แก่นักเรียนของโรงเรียน

1.1 ศึกษา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลที่ได้รวบรวมมาจากการสำรวจและศึกษา นักเรียนเป็นรายบุคคล

1.2 แนะนำและช่วยเหลือครูประจำชั้น ครูประจำวิชาในการจัดกิจกรรมแนะแนว และการร่วมรับผิดชอบงานแนะแนว

1.3 จัดบริการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม

1.4 ช่วยเหลือให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่มีประโยชน์ได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความจำเป็นของแต่ละคน

1.5 ติดตามและประเมินดูว่าบริการแนะแนวที่จัดให้แก่ นักเรียนเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนมากน้อยเพียงใด บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง และควรมีแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไปได้อย่างไร

2. บทบาทด้านการเป็นผู้ประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนวในโรงเรียน เช่น

2.1 ประสานงานกับผู้บริหารในการกำหนดนโยบาย จัดทำแผนงาน และโครงการแนะแนวของโรงเรียน

2.2 ส่งเสริมให้ครูมีเจตคติที่ดีต่อการแนะแนว เข้าใจในบทบาท และความรับผิดชอบของตนในการสนับสนุนช่วยเหลืองานแนะแนวของโรงเรียน

2.3 ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการแนะแนว ลักษณะงานแนะแนว และบทบาทของผู้ปกครองที่มีต่อการสนับสนุนช่วยเหลืองานแนะแนวของโรงเรียน

3. บทบาทด้านการเป็นที่ปรึกษาแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนวของโรงเรียน เช่น

3.1 เป็นที่ปรึกษาแก่ครูเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติงานแนะแนว เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนส่วนใหญ่ และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 เป็นที่ปรึกษาแก่ผู้ปกครองเพื่อให้รู้จักและเข้าใจบุตรหลานของตนได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาพอจะสรุปได้ว่า ครูแนะแนวมีบทบาทต่องานแนะแนวในโรงเรียน คือ เป็นผู้นำในการจัดบริการแนะแนวให้แก่นักเรียนของโรงเรียน เป็นผู้ประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนวของโรงเรียน และเป็นที่ปรึกษาแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนวของโรงเรียน

9. กิจกรรมการจัดบริการแนะแนวอาชีพ

มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดบริการแนะแนวอาชีพไว้ดังต่อไปนี้
 สุรียรัตน์ โอพารสกุล (2544, หน้า 11) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ เสริมสร้างคุณลักษณะ การคิด การสร้างงานของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพ เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ และมีค่านิยมที่ถูกต้องในเรื่องอาชีพ เพราะผลที่สุดของการศึกษาทุกสาขาก็เพื่อใช้ทำงานประกอบอาชีพ อาชีพมีหลายระดับ ทุกอาชีพมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับอาชีพอื่นๆ ในระดับต่างๆ

สุภาพร ไชยสมปาน (2546, หน้า 11 – 12) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งช่วยมุ่งเน้นให้บุคคลมีความสามารถในการเลือกประกอบอาชีพ ได้อย่างเหมาะสม กับความถนัด ความสามารถ และความสนใจของตน ตลอดจนการช่วยเตรียมบุคคลเพื่อการประกอบอาชีพ การช่วยให้บุคคลมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ และช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาอาชีพของตน

การจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ มีดังต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมให้รู้จักอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถของตน เช่น ความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ และความต้องการของตนเอง

2. การจัดกิจกรรมให้รู้จักโลกงานอาชีพ การฝึกอบรมไปสู่อาชีพต่างๆ
3. การจัดกิจกรรมให้รู้จักเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ
4. การจัดกิจกรรมให้รู้จักการปรับตัวในการทำงาน เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติอยู่
5. การจัดกิจกรรมให้รู้จักมีความสามารถในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพของงาน มีความคิดริเริ่มในการทำงาน

กมลพร เต่งภาวดี (2549, หน้า 16) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการบริการแนะแนวอาชีพในสถานศึกษา กรมส่งเสริมการมีงานทำ กรมการจัดหางาน ร่วมกับสถานศึกษา จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. บรรยาย / อภิปราย เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการศึกษา หรือการประกอบอาชีพ ภาวะตลาดแรงงาน
2. บริการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ
3. ทดสอบความพร้อมทางอาชีพ
4. สาธิตอาชีพอิสระ และฝึกปฏิบัติ
5. จัดกิจกรรมแข่งขันการตอบปัญหาอาชีพ
6. จัดนิทรรศการโลกอาชีพ การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ
7. เผยแพร่เอกสารเกี่ยวกับอาชีพ
8. จัดกิจกรรมการเยี่ยมชมสถานประกอบการ เพื่อให้เห็นสภาพการทำงานจริง

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2551, 11 พฤศจิกายน) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมงานแนะแนวอาชีพและจัดหางานให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จนั้น อาจารย์แนะแนวจะต้องประสานสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับบุคลากรฝ่ายต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. จัดทำทะเบียนประวัติผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยการใช้แบบสอบถามแบบทดสอบ การสัมภาษณ์ การสังเกต หรือวิธีการอื่นๆ ที่สามารถทำให้รู้จักผู้เรียนมากที่สุด เพื่อประโยชน์ในการให้คำปรึกษา และบริการข้อมูลแก่ฝ่ายต่างๆ ตามความเหมาะสม
2. ให้บริการข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ ภาวะตลาดแรงงานและการปรับปรุงบุคลิกภาพ ซึ่งจะรวบรวมข้อมูลดังกล่าวจากแหล่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเผยแพร่แก่ผู้เรียน ได้แก่ บอร์ดนิเทศ แฟ้มอาชีพ แฟ้มวารสาร เป็นต้น
3. ให้คำปรึกษาในด้านต่างๆ โดยการจัดห้องให้คำปรึกษาที่เป็นสัดส่วนและเหมาะสม อาจารย์แนะแนวมีหน้าที่ให้การชี้แนะแนวทาง
4. จัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและเตรียมผู้สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาออกสู่ตลาดแรงงาน โดยเชิญวิทยากรจากสถานประกอบการ ศิษย์เก่าและผู้ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ มาให้ความรู้ และฝึกอบรมผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ
5. ติดตามประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษาออกสู่ตลาดแรงงาน เพื่อทราบแนวทาง

การตัดสินใจเลือกของผู้เรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว

6. เยี่ยมการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อทราบความสำเร็จหรือปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัย และนำข้อมูลที่ได้รับเสนอผู้บริหารเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

7. จัดหางานให้ผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่และสำเร็จการศึกษาแล้ว

8. ประเมินผลการดำเนินงานต่าง ๆ ที่จัดให้ผู้เรียนเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมการจัดบริการแนะแนวอาชีพ คือ การจัดทำทะเบียนประวัติเป็นรายบุคคล โดยการใช้แบบสอบถามแบบทดสอบ การสัมภาษณ์ การสังเกต หรือวิธีการอื่นๆ เพื่อให้ทราบถึงความถนัด ความสามารถ และความต้องการ ของแต่ละบุคคล ให้บริการข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนในด้านอาชีพ จัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและเตรียมผู้สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาออกสู่ตลาดแรงงาน

การบริการแนะแนวอาชีพ

มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริการแนะแนวอาชีพ ไว้ดังต่อไปนี้

รวิวรรณ ชินะตระกูล (2539, หน้า 29 – 30) กล่าวถึงบริการแนะแนวอาชีพ ว่าเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่การเข้าสู่ระบบการศึกษาจากระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา และต่อเนื่องไปตลอดชีวิต ซึ่งจัดตามลักษณะของวัยและความพร้อมของเด็กในระดับประถมศึกษา การจัดกระบวนการแนะแนวอาชีพจะยังไม่เห็นเรื่องการเลือกอาชีพเช่นเดียวกับในระดับมัธยมศึกษาหรือระดับอุดมศึกษา

ศิริวรรณ เรืองคณะ (2541, หน้า 7) กล่าวถึงการจัดบริการแนะแนวอาชีพว่า เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องโดยเริ่มตั้งแต่การรู้จักตนเอง ข้อมูลทางอาชีพ การตัดสินใจเลือกอาชีพ การวางแผน และการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ

กนกวรรณ นวลนันทา (2547, หน้า 10) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวอาชีพ ไว้ดังนี้ การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการที่มุ่งช่วยเหลือให้บุคคล มีความสามารถในการเลือกประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับความถนัด ความสามารถ ความสนใจของตนเองตลอดจนช่วยเตรียมบุคคลเพื่อการประกอบอาชีพ และช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาอาชีพของตน

กมลพร เต่งภาวดี (2549, หน้า 23) ได้กล่าวว่า การให้บริการแนะแนวอาชีพจะช่วยให้นักเรียนค้นพบและตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะเป็นผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในงานของตน และมีชีวิตการทำงานที่มีประสิทธิภาพเป็นการช่วยให้ทรัพยากรมนุษย์ได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริง

กรมการจัดหางาน จังหวัดเชียงราย (2552, มกราคม 9) กล่าวว่า อาชีพเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนซึ่งบุคคลที่จะตัดสินใจเลือกอาชีพ จะต้องรู้จักตัวเองในด้านความสนใจความสามารถ และความถนัดเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นการยากสำหรับปวงชนทั่วไป นอกจากนี้จะต้องรู้จักตัวเองแล้ว ผู้เลือกอาชีพจะต้องรู้จักโลกของงาน คือ รู้จักอาชีพโดยละเอียดหลายอาชีพ จึงมีความจำเป็นต้องจัดบริการแนะแนวอาชีพ เพื่อช่วยเหลือบุคคลให้สามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพสามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคม

กล่าวโดยสรุป การจัดบริการแนะแนวอาชีพ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องโดยเริ่มตั้งแต่การรู้จักตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ การตัดสินใจเลือกอาชีพ การวางแผน และการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ ที่มุ่งช่วยเหลือให้บุคคล มีความสามารถในการเลือกประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับความถนัด ความสามารถ ความสนใจของตนเองตลอดจนช่วยเตรียมบุคคลเพื่อการประกอบอาชีพ และช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาอาชีพของตน และมีชีวิตการทำงานที่มีประสิทธิภาพเป็นการช่วยให้ทรัพยากรมนุษย์ได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการบริการแนะแนวอาชีพ ตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดสระบุรี โดยนำทฤษฎีของฮอปพ็อค (Hoppock) และทฤษฎีของไครทส์ (Crites) มาสังเคราะห์เพื่อใช้ในการศึกษา โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมาย และขอบข่ายของบริการต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง

ความหมายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง

มีนักวิชาการให้ความหมายของข้อมูลตนเองไว้ดังนี้

กรวิจิตร วงศ์ละคร (2542, หน้า 21) กล่าวว่า การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง หมายถึงบริการศึกษาและรวบรวมรายละเอียดต่างๆ ในแต่ละบุคคล ประวัติส่วนตัว ความต้องการ ความสนใจ ความถนัด และความสามารถพิเศษ

พิสมัย หาญสมบัติ (2542, หน้า 3) ได้กล่าวถึงความหมายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเองว่า ทำให้รู้จักและเข้าตนเองอย่างลึกซึ้งทุกด้าน คือ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และลักษณะนิสัย

ยุพิน กำเหนิดศิริ (2543, หน้า 11) กล่าวว่า การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เป็นงานที่เกี่ยวกับการจัดหารายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อทราบถึงความสามารถ ความถนัด เจตคติ ความสนใจ ลักษณะนิสัย อารมณ์ พร้อมทั้งสิ่งแวดล้อมของนักเรียน เช่น สภาพความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในบ้าน อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้รู้จักนักเรียน และนักเรียนรู้จักตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

คณศ เทพสุวรรณ (2543, หน้า 17) กล่าวว่า การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เป็นบริการเพื่อช่วยให้ผู้รับบริการเข้าใจตนเองว่ามีสติปัญญา ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด อุปนิสัยใจคอและบุคลิกภาพเหมาะสมกับอาชีพใดบ้าง

บุครินทร์ โจวังโลก (2550, หน้า 22) กล่าวว่า การที่บุคคลวิเคราะห์คุณสมบัติต่างๆ และองค์ประกอบของตน เช่น ความสามารถ ความถนัด บุคลิกภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานการณ์ต่างๆ ในครอบครัว

ไครท์ส (Crites, 1971, p. 91) กล่าวว่า การเลือกอาชีพ เป็นพฤติกรรมที่เป็นระบบ มิใช่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยความบังเอิญ แต่ละบุคคลจะมีการเลือกอาชีพที่แตกต่างกัน การเลือกอาชีพมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรต่างๆ เช่น ความถนัดทั่วไป ความสามารถทางสมอง ความชอบ ความสนใจในอาชีพมีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพ ความสนใจที่วัดได้จากแบบสำรวจความสนใจในอาชีพ การสำรวจเกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ

ฮอพพอค (Hoppock, 1976, p. 24) กล่าวว่า การรู้จักการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง จะทำให้บุคคลได้เข้าใจถึงความต้องการ จุดประสงค์ เป้าหมายของชีวิต จุดเด่น จุดอ่อน และความสามารถ ทำให้รู้ว่าตนเองมีความเหมาะสมหรือไม่ เหมาะสมกับอาชีพใด เพื่อนำไปตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น

ไอแซทสัน, และบราวน์ (Isaacson, & Brown, 1993, p. 24) กล่าวว่า การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ในด้านต่างๆ มีความสำคัญต่อการเลือกอาชีพที่เหมาะสม บุคลิกภาพ ก็มีความสำคัญต่อการเลือกอาชีพเช่นกัน การจะทราบถึงอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนเอง ก็คือการประเมินตนเอง โดยการใช้แบบสำรวจ หรือแบบสอบถาม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง คือ การรู้จักทักษะความสามารถ ค่านิยม ความสนใจ ความถนัด บุคลิกภาพและอุปนิสัยใจคอของตนเอง ว่าเหมาะสมกับงานอาชีพใด

ขอบข่ายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง

มีนักวิชาการได้ให้ขอบข่ายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ไว้ดังต่อไปนี้

คณศ เทพสุวรรณ (2543, หน้า 31) กล่าวว่า การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เป็นกระบวนการที่ทำให้นักเรียน ได้มีโอกาสระบายความรู้สึก ได้แสดงความคิดเห็น ค่านิยมทางอาชีพของตนเอง ทำให้นักเรียนได้สำรวจตนเองซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจในตนเองมากยิ่งขึ้น วิธีการรู้จักข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง อาจทำได้โดยการใช้แบบทดสอบ หรือแบบสำรวจต่างๆ

วาสนา จวงสอน (2546, หน้า 27) กล่าวว่า การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เป็นการเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล การแนะนำอาชีพมีหลักการที่จะช่วยให้บุคคลเลือกอาชีพ และประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ฉะนั้นนักแนะแนวจำเป็นต้องรู้จักผู้รับบริการแต่ละคน โดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านต่างๆ เช่น ความสามารถ ความ

ถนัด ความสนใจ บุคลิกลักษณะสุขภาพ โดยการใช้แบบทดสอบ แบบสำรวจ และต้องช่วยให้ผู้รับบริการรู้จักและยอมรับตนเองด้วย

กนกวรรณ นวลนันทา (2547, หน้า 15) กล่าวว่า การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เป็นการค้นหาปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น ค่านิยม ความสนใจ ความถนัด ตลอดจนข้อจำกัดต่างๆ ของตัวนักเรียน การค้นหาลักษณะดังกล่าวนี้อาจใช้เป็นแบบทดสอบ แบบสำรวจ หรือการสำรวจตนเองเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตนเองและช่วยให้นักแนะแนวมีความเข้าใจในตัวนักเรียนด้วย

วินัย เพชรช่วย (2551, สิงหาคม 27) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ไว้ดังต่อไปนี้ เป็นการทำความเข้าใจผลการประเมินสภาพทางร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ สังคม และความสามารถ จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อจำแนกลักษณะทางบุคลิกภาพ หรือลักษณะนิสัยและพฤติกรรม ที่ส่งเสริมชีวิตที่ดี และลักษณะที่เป็นปัญหา หรืออาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิต และการบรรลุเป้าหมายในชีวิต การวิเคราะห์จุดเด่น จุดบกพร่อง จะทำให้สามารถกำหนดเป้าหมาย หรือทิศทางในการพัฒนาและปรับปรุงตนว่าจะลดหรือหยุดพฤติกรรมเก่า ที่ไม่เหมาะสมทั้งหมดหรืออะไรบ้าง จะรักษาพฤติกรรมที่ดีอยู่แล้วไว้ และเสริมแต่งให้ชัดเจนมากขึ้นอย่างไร นอกจากนี้ยังช่วยให้เห็นแนวทางว่าจะสร้างหรือพัฒนาพฤติกรรมใหม่ ลักษณะใหม่ๆ อะไรขึ้นมาบ้าง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2551, พฤษภาคม 12) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ว่า เป็นการมองตนเองอย่างรู้จักและเข้าใจตนเองในทุกแง่มุม และยอมรับในข้อดีและข้อบกพร่องของตนเองเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ คือ อุปนิสัยและบุคลิกภาพ ลักษณะและคุณสมบัติทั้งทางร่างกายและจิตใจ ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา กิริยาท่าทาง การแสดงออก อารมณ์ น้ำเสียง การพูดจา ไหวพริบ ความเชื่อมั่น รวมทั้งต้องรู้จักความสามารถพิเศษ ความถนัด ความสนใจ และค่านิยมของตนเองด้วย การค้นพบตนเองในเรื่องต่างๆ ที่กล่าวมานี้มีวิธีการมากมาย วิธีที่ง่ายและไม่เสียเวลามาก ได้แก่การทำแบบทดสอบต่างๆ ซึ่งมีทั้งแบบทดสอบความสนใจ ความถนัด ค่านิยมและบุคลิกภาพ ซึ่งในเรื่องการทำแบบทดสอบนี้ นักเรียนอาจขอคำแนะนำจากอาจารย์แนะแนวในโรงเรียนได้

ฮอลแลนด์ (Holland, 1973, p. 46) กล่าวว่า บุคคลประกอบด้วยลักษณะหลายประการ เช่น ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพลักษณะต่างๆ เหล่านี้สามารถสำรวจและวัดได้ด้วยแบบทดสอบทางจิตวิทยา หรือแบบสำรวจ ตลอดจนการสังเกต หรือการสัมภาษณ์

ขอบข่ายของข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง กล่าวโดยสรุป การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เป็นกระบวนการที่ทำให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ค่านิยมทางอาชีพของตนเอง ความสนใจ ความถนัด ลักษณะดังกล่าวนี้อาจใช้เป็นแบบทดสอบ แบบสำรวจ หรือการสำรวจตนเอง ทำให้นักเรียนได้สำรวจตนเองซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจในตนเองมากยิ่งขึ้น

สรุปการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง คือ การสำรวจตนเองในด้านทักษะความสามารถ ค่านิยม ความสนใจ ความถนัดและบุคลิกภาพว่าเหมาะสมกับอาชีพใดบ้าง และเพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนได้เข้าใจตนเองและยอมรับความสามารถ ความถนัด ของตนเองได้อีกด้วย

ปัญหาของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง

มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ไว้ดังต่อไปนี้

กรมวิชาการ (2540, หน้า 67 – 68) ได้กล่าวถึงปัญหาของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ว่าการสำรวจปัญหา ความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของนักเรียนในการค้นหาอาชีพที่เหมาะสมของนักเรียน โรงเรียนไม่ค่อยมีการจัดการดำเนินงาน หรือให้ความสนใจในเรื่องการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งจะทำให้นักเรียนไม่ทราบความต้องการ ความเหมาะสมกับอาชีพ

สุทิพย์ วาดเขียน (2552, สิงหาคม 23) กล่าวว่า ปัญหาของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง คือ การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลยังไม่เป็นระบบ นักเรียนไม่ให้ข้อมูลและความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขาดความร่วมมือจากคณะครูในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียน

เรืองรอง สีเขียว (2552, สิงหาคม 25) กล่าวว่า การดำเนินการค้นหาปัญหาของนักเรียนในด้านต่างๆ โดยการนำแบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสำรวจเกี่ยวกับตนเอง มาใช้เพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเอง ยอมรับตนเอง และรู้จักตนเอง ในสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีการดำเนินงานในด้านนี้อยู่น้อย

ศุภากร เผ่าพงษ์ (2552, สิงหาคม 25) กล่าวว่า ปัญหาของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง คือ ครูแนะแนวในโรงเรียน ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนที่ถูกต้อง และการจัดทำแบบสอบถาม แบบทดสอบ และแบบสำรวจตนเอง ยังขาดประสิทธิภาพ

จักรวรรดิ เหลี่ยมสมบัติ (2552, สิงหาคม 27) กล่าวว่า ปัญหาของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ คือ นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักตนเองในด้านต่างๆ เช่น ความสามารถ ความถนัด และความต้องการ ว่าตนเองต้องการประกอบอาชีพอะไร เมื่อสำเร็จการศึกษา และอาชีพไหนที่เหมาะสมกับความสามารถ และความถนัดของตนเอง

วินัย เพชรช่วย (2551, สิงหาคม 27) กล่าวว่า การรับรู้สภาพการดำรงชีวิต ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ว่าอยู่ในสถานะที่กำลังเผชิญปัญหาอยู่หรือไม่ เช่น มีความลำบากกาย ลำบากใจ มีความสับสนวุ่นวายใจ หรือภาวะเครียด หรือความจำเป็นด้านใดบ้าง การพิจารณาสภาพปัญหา หรือความต้องการของตน มีประโยชน์ต่อการกำหนดลักษณะปัญหา หรือพฤติกรรมเป้าหมายในการพัฒนาตนเองต่อไป บางโรงเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการสำรวจข้อมูลนักเรียน

กล่าวโดยสรุป ปัญหาของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง คือ โรงเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญ ในเรื่องการสำรวจนักเรียน ในด้าน ความสามารถ ความสนใจ ความต้องการ ความถนัด ความเครียด และปัญหาของนักเรียนในด้านต่างๆ

2. การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ

ความหมายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ไว้ดังต่อไปนี้

อรอนงค์ ฐัญญะวัน (2539, หน้า 14) กล่าวถึง การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ผู้แนะแนวจะให้ความช่วยเหลือผู้มาขอรับการแนะแนวให้มีความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ รู้จักลักษณะของอาชีพ ความต้องการของตลาดเกี่ยวกับอาชีพนั้นๆ คุณสมบัติของบุคคลชนิดใดที่เหมาะสมกับงานอาชีพนั้นๆ การใช้เวลาและทุนทรัพย์ในการประกอบอาชีพ ตลอดจนจนส่วนประกอบต่างๆ ที่จะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในอาชีพ

สนิท ศรีธินนท์ (2540, หน้า 26) กล่าวว่า การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ คือการสำรวจข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับอาชีพ ด้วยวิธีการและกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยให้เด็กมีความรู้กว้างขวางในโลกอาชีพ ช่วยให้นักเรียนมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ศิริวรรณ เรืองคณะ (2541, หน้า 11) กล่าวว่า การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ คือความสามารถในการศึกษาสำรวจรายละเอียดของงานอาชีพ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงาน ความเข้าใจลักษณะของงานอาชีพ รายได้ ตลอดจนความก้าวหน้าในการทำงาน ฯลฯ

พิสมัย หาญสมบัติ (2542, หน้า 3) กล่าวว่า การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อจะได้นำไปตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมและประสบความสำเร็จในการเลือกอาชีพนั้น สามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและประเทศชาติได้

สุรีย์รัตน์ โอพารสกุล (2544, หน้า 13) ได้กล่าวว่า การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เป็นงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางอาชีพไปยังกลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนโดยตรง เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในด้านอาชีพ สามารถนำความรู้ ความเข้าใจเหล่านั้นไปพิจารณา และตัดสินใจเลือกแนวทางประกอบอาชีพ ตามสภาพที่เป็นจริงของสังคมต่อไป

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2549, เมษายน 26) กล่าวว่า การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ คือการรู้จักสภาพของงานนั้นๆ ขนาดของธุรกิจ จำนวนพนักงาน และลูกจ้าง ประวัติความเป็นมาของงานนั้นๆ อย่างย่อๆ ทำกิจการอะไร เช่น สินค้า การบริหาร ตลาดคู่แข่งชั้น โครงการสำคัญ ความสำเร็จ การหาเอกสารที่เกี่ยวข้องมาอ่าน ติดตามเรื่องของงานที่ต้องการ รวมทั้งความเห็นของคนที่อยู่ในสาขานั้นๆ

ฟิลลิป (Phillip, 1965, pp. 254 - 257) กล่าวว่า การเลือกอาชีพขึ้นอยู่กับพื้นฐานความเป็นจริงมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นความสนใจ ความถนัด และความสามารถในการประกอบ

อาชีพนั้นๆ และข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่บุคคลสนใจ ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญในการประกอบอาชีพที่บุคคลควรจะต้องรู้ เพื่อศึกษาคุณสมบัติของงาน ความต้องการของตลาดแรงงาน ความเหมาะสมในด้านต่างๆ ของแต่ละบุคคลว่าตนเหมาะสมกับอาชีพนั้นหรือไม่ อย่างไร

ฮอปพ็อค (Hoppock, 1976, p. 24) กล่าวว่า ความรู้เกี่ยวกับการสำรวจข้อมูลอาชีพก็มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ ช่วยทำให้รู้ว่าอาชีพนั้นๆ สนองความต้องการของตนเองหรือไม่ จะได้อะไรจากการประกอบอาชีพนั้น และจะต้องให้อะไรแก่อาชีพนั้นๆ บ้าง จะเห็นได้ว่าในการตัดสินใจเข้าสู่อาชีพใดนั้น หากไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพนั้นเลย อาจจะไม่เลือกอย่างคนตาบอด แต่ถ้ามีข้อมูลในสิ่งที่เราสนใจ ข้อมูลนั้นจะช่วยประกอบการพิจารณา ทำให้การตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานความจริงมากยิ่งขึ้น

ไอแซทสัน, และบราวน์ (Isaacson, & Brown, 1993, p.27) กล่าวว่า การที่บุคคลจะมีความพึงพอใจ และมีความสุขในการประกอบอาชีพมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเลือกอาชีพ เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล และช่วยให้บุคคลสามารถประจักษ์แก่ตนเองจนสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ตรงกับความรู้ความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง การจะประสบความสำเร็จในอาชีพได้นั้น จะต้องอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของการเลือกอาชีพที่ถูกต้อง เพื่อจะได้เป็นพื้นฐานในการเลือกอาชีพที่เหมาะสม

กล่าวโดยสรุป การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ คือ การสำรวจข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของงานอาชีพ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงาน ความเข้าใจลักษณะของงานอาชีพ รายได้ เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในด้านอาชีพ มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ขอบข่ายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ

มีนักวิชาการได้ให้ขอบข่ายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ไว้ดังนี้

จันทนา กาไหลทอง (2537, หน้า 18) ได้กล่าวว่าขอบข่ายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เป็นการให้ข้อมูลด้านอาชีพเพื่อผู้รับบริการจะได้นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าผู้รับบริการรับข้อมูลมาอย่างคลาดเคลื่อน นักแนะแนวจะให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอาชีพนั้น เพื่อให้ผู้รับบริการได้ตระหนักว่าข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่ตนรู้มานั้นคลาดเคลื่อนและอาจไม่เหมาะสมกับจุดประสงค์ เพื่อจะได้พิจารณาและตัดสินใจใหม่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

วีไรรัตน์ แสงศรี (2540, หน้า 15 – 16) กล่าวว่า การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เป็นสิ่งที่ต้องศึกษา นักแนะแนวจะต้องให้ผู้รับบริการได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ เช่น ลักษณะงาน สภาพการทำงาน รายได้ ความมั่นคงของอาชีพ การเตรียมตัวประกอบอาชีพ คุณสมบัติในการประกอบอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงาน จนถึงเตรียมตัวสมัครงาน

ยูพิน ก้าเนดศิริ (2543, หน้า 14) กล่าวว่า การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ มีขอบข่ายที่จะปลูกฝังให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลอาชีพ ลักษณะของงาน ความมั่นคงของอาชีพ การเตรียมตัวประกอบอาชีพ เป็นต้น เพื่อเตรียมนักเรียนให้มีความคิดที่จะวางแผนในการประกอบอาชีพในอนาคต

กนกวรรณ นวลนันทา (2547, หน้า 23) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพว่า เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพการทำงาน คุณสมบัติการในการประกอบอาชีพ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนต่อไป

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2551, พฤศจิกายน 11) กล่าวว่า ขอบข่ายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ คือ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสมัครงาน คุณสมบัติของผู้สมัครงาน การทำงาน ควรเป็นข้อมูลที่ผู้แนะแนวสามารถที่จะให้แก่ผู้รับบริการแนะแนวได้

กรมการจัดหางาน (2552, กุมภาพันธ์ 21) ได้กล่าวถึงการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพว่า เป็นข้อมูลที่มีขอบข่ายกว้างขวางมาก ซึ่งขอบข่ายของข้อมูลด้านอาชีพพอสรุปได้ดังนี้ แนวโน้มของตลาดแรงงาน เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการผู้ทำงานในด้านต่างๆ ในปัจจุบัน และการพยากรณ์ที่จะมีความต้องการเพิ่มขึ้นหรือลดลงในอนาคต ลักษณะงานที่จะต้องทำเป็นประจำมีลักษณะอย่างไร ผู้ทำงานจะต้องทำอะไรบ้าง เป็นงานที่ทำให้เกิดความเพลิดเพลินหรือก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย งานใหญ่หรืองานเล็ก มีความรับผิดชอบที่สำคัญหรือไม่ ต้องเกี่ยวข้องกับตัวเลข สิ่งของ หรือคนต้องใช้เครื่องมืออุปกรณ์มากหรือไม่ ต้องนั่งทำงาน ยืนทำงาน ต้องเดินทางหรือไม่ สภาพแวดล้อมของงาน ได้แก่ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของงาน เช่น ร้อน เย็น ชื้น แห้ง เปียก ฝุ่นละออง สกปรก เสียงดัง ในอาคาร กลางแจ้ง ในโรงงาน มีสารพิษ มีสารกัมมันตภาพรังสี มีความขัดแย้ง เป็นต้น คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ อายุ ได้มีการกำหนดช่วงอายุในการทำงานและเกษียณไว้อย่างไร เพศ อาชีพนั้นๆ โดยทั่วไปเป็นอาชีพสำหรับเพศหญิงหรือเพศชาย หรือให้โอกาสแก่ทั้งหญิงทั้งชาย หรือให้โอกาสแก่เพศใดเพศหนึ่งมากกว่า การเข้าประกอบอาชีพต้องมีวิธีการอย่างไร โดยการสมัครงานกับนายจ้างด้วยตนเอง ต้องมีการสอบสัมภาษณ์หรือต้องสอบข้อเขียนด้วย ถ้าเป็นการประกอบอาชีพอิสระต้องใช้ทุนทรัพย์เพื่อดำเนินกิจการมากน้อยเพียงใด รายได้ในการประกอบอาชีพนั้นๆ จะมีรายได้เป็นวัน สัปดาห์ เดือน ปี โดยเฉลี่ยแล้วเป็นเงินเท่าใด ความก้าวหน้า อาชีพนั้นๆ จะมีความก้าวหน้าเพียงใด จะต้องมีการศึกษาอบรมเพิ่มเติม มีความสามารถหรือประสบการณ์อย่างไรจึงจะได้เลื่อนขั้นมากน้อยเพียงใด การประกอบอาชีพเดิมนำไปสู่อาชีพใหม่หรือไม่ การกระจายของผู้ประกอบอาชีพ มีผู้ประกอบอาชีพมากน้อยเพียงใดและกระจายอยู่ทั่วประเทศหรือมีอยู่เพียงบางจังหวัด ทำไม่จึงเป็นเช่นนั้น ผู้ประกอบอาชีพที่ใดก็ได้หรือจะต้อง อยู่ที่ใดที่หนึ่งโดยเฉพาะข้อดีและข้อเสีย อาชีพแต่ละอย่างย่อมมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งขึ้นอยู่กับความพอใจและความต้องการของผู้ประกอบอาชีพของแต่ละคน งานบางอย่างอาจมีการ ทำงาน ล่วงเวลา ทำงานในวันเสาร์

อาทิตย์ หรือ วันหยุด และการเดินทางไปปฏิบัติในท้องที่อื่นๆ งานบางอาชีพมีความมั่นคงกว่างานอาชีพอื่น ฯลฯ

ขอบข่ายของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ กล่าวโดยสรุป การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ เช่น ลักษณะงาน สภาพการทำงาน รายได้ ความมั่นคงของอาชีพ การเตรียมตัวประกอบอาชีพ คุณสมบัติในการประกอบอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงาน จนถึงการเตรียมตัวสมัครงาน เพื่อผู้รับบริการจะได้นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ คือ การสำรวจข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของงานอาชีพ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงาน ความเข้าใจลักษณะของงานอาชีพ รายได้ เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในด้านอาชีพ และรู้จักปลูกฝังให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพที่สุจริต มีนิสัยในการทำงานที่ดี เตรียมนักเรียนให้มีความคิดที่จะวางแผนในการประกอบอาชีพในอนาคต

ปัญหาของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ

มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพไว้ดังต่อไปนี้

จินดารัตน์ ศรีศุภกาญจน์ (2535, บทคัดย่อ) กล่าวว่า จากการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการแนะแนวอาชีพในโรงเรียน พบว่าการจัดบริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับความสนใจด้านอาชีพมีน้อย บุคลากรมีความรู้ในการแนะแนวอาชีพน้อยเกินไป ขาดงบประมาณ ขาดห้องแนะแนวอาชีพ ขาดสารสนเทศเกี่ยวกับอาชีพ ขาดความร่วมมือจากครูและผู้ปกครอง

กรมวิชาการ (2540, หน้า 68) ได้กล่าวถึงปัญหาในการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพว่า การให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ยังขาดแหล่งบริการความรู้แก่นักเรียน ไม่มีการส่งครูแนะแนวเข้าอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถในการด้านอาชีพ การจัดทำเอกสาร คู่มือแนะแนวการประกอบอาชีพมีน้อย ขาดความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียนในการจัดบริการสารสนเทศด้านอาชีพ

เรืองรอง สีเขียว (2552, สิงหาคม 25) กล่าวว่า การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ นับว่ามีความสำคัญกับการแนะแนวอาชีพให้แก่นักเรียนเป็นอย่างมาก แต่ปัจจุบันพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ หรือขาดครูที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการแนะแนวด้านอาชีพโดยเฉพาะ

ศุภากร เผ่าพงษ์ (2552, สิงหาคม 25) กล่าวว่า ครูแนะแนวยังไม่มีการสำรวจข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพ โดยเฉพาะความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อจะได้นำไปแนะนำ และเตรียมตัวนักเรียนได้อย่างถูกต้องตามความต้องการของตลาด อีกทั้งต้องแนะแนวในเรื่อง

ลักษณะสภาพการทำงาน เพื่อให้ผู้เรียนตัดสินใจ ได้ตรงกับความต้องการของตน และที่สำคัญ อาชีพที่แนะแนวต้องมีความมั่นคงต่ออนาคตด้วย

จักรวรรดี เหลี่ยมสมบัติ (2552, สิงหาคม 27) กล่าวว่า สภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน ตลาดแรงงานมีการแข่งขันกันสูง ดังนั้นครูต้องแนะแนวอาชีพให้นักเรียน มีการเตรียมตัว และพัฒนาตนให้มีคุณสมบัติที่พร้อมในการประกอบอาชีพ ที่สำคัญต้องปลูกฝังให้นักเรียนประกอบอาชีพที่สุจริต และมีลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน ซึ่งในแต่ละโรงเรียนการแนะแนวอาชีพในด้านการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ จะพบปัญหาเป็นส่วนใหญ่

กล่าวโดยสรุป ปัญหาของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง คือ ไม่มีการสำรวจข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงาน บุคลากรมีความรู้ในการแนะแนวอาชีพ น้อยเกินไป ขาดงบประมาณ ขาดความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียนในการจัดบริการสารสนเทศด้านอาชีพ

3. การตัดสินใจเลือกอาชีพ

ความหมายของการตัดสินใจเลือกอาชีพ

มีผู้ให้ความหมายของการตัดสินใจเลือกอาชีพ ไว้ดังต่อไปนี้

อรอนงค์ ธัญญะวัน (2539, หน้า 14) ได้กล่าวถึง การตัดสินใจเลือกอาชีพ ผู้แนะแนวจะให้ผู้มาขอรับความช่วยเหลือใช้สติปัญญาตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างฉลาด นำความรู้ความสามารถที่ตนเองได้รับมาวิเคราะห์ตนเอง วิเคราะห์อาชีพแล้วจึงใช้วิจารณญาณเลือกอาชีพ

ศิริวรรณ เรืองคณะ (2541, หน้า 12) กล่าวว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพ คือ ความสามารถในการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและสำรวจตนเองและอาชีพมาวิเคราะห์และพิจารณาเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม

พิสมัย หาญสมบัติ (2542, หน้า 3) ได้กล่าวถึงการตัดสินใจเลือกอาชีพว่า ช่วยให้ผู้บุคคลตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง โดยพิจารณาจากข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและข้อมูลอาชีพ

ชูลีกร โหมเขียว (2545, หน้า 7) ได้กล่าวถึง การตัดสินใจเลือกอาชีพของเชฟเฟอร์ (Schaffers theory of vocational choice) เชฟเฟอร์ (Schaffer) มีแนวความคิดว่า บุคคลเลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการของตน ได้แก่ ความต้องการการยอมรับ ความรัก การประสบความสำเร็จ การควบคุมผู้อื่น การให้ความช่วยเหลือ การปฏิบัติตามค่านิยมที่ตนยึดถือ การควบคุมผู้อื่น การให้ความช่วยเหลือ และความต้องการความเป็นตัวของตัวเอง ถ้าบุคคลเลือกอาชีพได้สอดคล้องกับความต้องการจะทำให้มีแนวโน้มในการประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน

กนกวรรณ นวลนันทา (2547, หน้า 22) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการเลือกที่จะนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปปฏิบัติ โดยมีเกณฑ์การเลือกปฏิบัติว่าต้องเป็นไปตามค่านิยม ความ

พึงพอใจ ความถนัด และผลที่จะก่อให้เกิดตนเองและสังคมในอนาคต หลังจากได้ตัดสินใจเลือกปฏิบัติแล้ว

ซูเปอร์ (Super, 1970, p.17) กล่าวว่า ทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอาชีพ จะเห็นได้ว่า อายุ 15 - 17 ปี จะเป็นระยะเริ่มพิจารณาและทดลองเลือกอาชีพ แต่ยังไม่ตัดสินใจแน่นอนในการเลือกอาชีพ จะพิจารณาอาชีพตามความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ ค่านิยม และโอกาสในการได้ทำงาน นอกจากจะมีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพขณะอยู่ในโรงเรียน

ฮอลแลนด์ (Holland, 1973, p. 73) กล่าวว่า บุคคลจะตัดสินใจเลือกอาชีพโดยพิจารณาลักษณะทางอาชีพ ประกอบกับการพิจารณาตนเองด้วย เป็นต้นว่า การพิจารณาลักษณะอาชีพ ฉะนั้นการเลือกอาชีพของบุคคล จึงไม่ใช่แค่การลองผิดลองถูก แต่ต้องใช้การวินิจฉัยวิเคราะห์เป็นอย่างดี

ฮอปพอค (Hoppock, 1976, p. 24) กล่าวว่า บุคคลจะตัดสินใจเลือกอาชีพที่สนองความต้องการของตนเองมากที่สุด และดีที่สุด ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยเน้นความสำคัญของการรู้จักตนเองอย่างแท้จริง ในเรื่องความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ลักษณะนิสัย จุดเด่น จุดด้อย เพื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลทางอาชีพ จะช่วยให้นักเรียนเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้อง และประสบความสำเร็จในอาชีพนั้นๆ

กล่าวโดยสรุป การตัดสินใจเลือกอาชีพ คือ การนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจตนเอง และอาชีพมาวิเคราะห์และพิจารณาตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง

ขอบข่ายของการตัดสินใจเลือกอาชีพ

มีผู้ให้ขอบข่ายของการตัดสินใจเลือกอาชีพ ไว้ดังนี้

กนกวรรณ นวลนันทา (2547, หน้า 15) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพ คือ การให้ผู้รับบริการทดลองเลือกอาชีพแล้วแต่ยังไม่แน่นอน กรณีนี้ต้องกระตุ้นให้ผู้รับบริการพูดจนกระทั่งให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการต่ออาชีพที่เลือกไว้อย่างแท้จริง แล้วผู้รับบริการก็จะให้รายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพที่เลือกโดยละเอียด เพื่อค้นหาข้อดีและข้อเสียของแต่ละอาชีพ และเพื่อให้ได้อาชีพที่เหมาะสมที่สุด

เนตรนภิส แปงณิวงศ์ (2540, หน้า 22) กล่าวว่า ผู้รับบริการเลือกอาชีพที่จะประกอบอาชีพได้น้อยมาก อาจมีสาเหตุมาจากตัดสินใจไม่เข้าใจตนเอง หรือได้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่เลือกไม่ถูกต้อง ปัญหานี้ทั้งสองฝ่ายต้องช่วยกันค้นหาความต้องการที่แท้จริง และความสามารถที่แท้จริงของผู้รับบริการแล้วค่อยพิจารณาอาชีพที่เหมาะสมแก่ผู้รับบริการ

วาริรัตน์ วากะมะ (2551, ธันวาคม 23) ได้กล่าวว่า นักเรียน และผู้ปกครองสามารถใช้ข่าวสารข้อมูลอาชีพเพื่อตัดสินใจเลือกอาชีพให้ตนเองหรือบุตรหลานอย่างเหมาะสมขั้นต่อไปคือ เลือกที่จะศึกษาต่อ หรือฝึกอบรม หรือเรียนรู้ เพื่อเข้าสู่อาชีพที่ตั้งความหวังเอาไว้

บุคคลที่ต้องการหางานทำหรือต้องการเปลี่ยนงาน ศูนย์ข้อมูลอาชีพสามารถช่วยชี้แนะแนวทางในการเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับความถนัด ความสามารถและความสนใจของบุคคล

กรมการจัดหางานจังหวัดสระบุรี (2551, ธันวาคม 13) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตน โดยการพิจารณาโอกาส ความเป็นไปได้ ทั้งด้านคุณสมบัติ ความสามารถ จากการสำรวจตนเอง และการพิจารณาลักษณะงาน ความมั่นคงของอาชีพ สภาพการทำงาน จากข้อมูลอาชีพ ว่าเหมาะสมกับตนเองหรือไม่ เพื่อให้ได้อาชีพที่เหมาะสมแก่ตนเองมากที่สุด

พินโย พรหมเมือง (2551) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการตัดสินใจเลือกอาชีพไว้ว่า ประการที่ 1 ผู้ที่จะตัดสินใจเลือกอาชีพควรรู้จักตัวเองให้ดีเสียก่อน โดยเฉพาะในด้านอุปนิสัย ความรู้ ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ บุคลิกลักษณะ สุขภาพ นิสัย ทัศนคติที่เกี่ยวกับอาชีพนั้นๆ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประการที่ 2 ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ลักษณะของงานอาชีพ สถานที่ที่จะศึกษาเพื่อประกอบอาชีพนั้นๆ ค่าจ้าง สวัสดิการ ความก้าวหน้าและความมั่นคงของงาน ตลอดจนความต้องการของตลาดแรงงาน

เกษม รุจิเรจ, และสุพจน์ มงคลพิชญรักษ์ (2551) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการตัดสินใจเลือกอาชีพ คือ การนำข้อมูลหลายๆ ด้าน ที่เกี่ยวกับอาชีพที่จะเลือก มาพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนรอบคอบ เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกประกอบการ ให้เหมาะสมกับสภาพขีดความสามารถของตนเองให้มากที่สุด มีปัญหาอุปสรรคน้อยที่สุด องค์ประกอบในการตัดสินใจเลือกอาชีพ การตัดสินใจเลือกอาชีพ มีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้ ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ซึ่งจะพิจารณาข้อมูล 3 ด้าน คือ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง คือ ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่ตนเองมีอยู่ เช่น เงินทุน ที่ดิน อาคารสถานที่ แรงงานเครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุ อุปกรณ์ ความรู้ ทักษะต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการประกอบอาชีพมีหรือไม่ อย่างไร 2) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและสังคม เช่น ผู้ที่จะมาใช้บริการ (ตลาด) ส่วนแบ่ง ของตลาด ทำเล การคมนาคม ทรัพยากรที่จะเอื้อที่มีในห้องถิ่น แหล่งความรู้ ตลอดจนผล ที่จะเกิดขึ้นต่อ ชุมชน 3) ข้อมูลทางวิชาการ ได้แก่ ความรู้ทางเทคนิคต่างๆ ที่จำเป็นต่ออาชีพนั้นๆ เช่น การตรวจซ่อม แก๊ซ เทคนิคการบริการลูกค้า ทักษะงานอาชีพต่างๆ ฯลฯ ความถนัด โดยทั่วไปคนเราจะมี ความถนัดในเชิงช่าง แต่ละคนจะแตกต่างกันไป เช่น ความถนัดในการทำอาหาร ถนัดในการ ประดิษฐ์ ฯลฯ ผู้ที่มีความถนัดจะช่วยให้การทำงานนั้น เป็นไปได้อย่างสะดวก รวดเร็ว คล่องแคล่ว รวมทั้งยังช่วยให้มองเห็นลู่ทางในการพัฒนาอาชีพนั้นๆ ให้รู้ตื้นหนาได้ดีกว่าคนที่ไม่มี ความถนัด เจตคติที่ดีต่องานอาชีพ เป็นความรู้สึกภายในของแต่ละคนที่มีต่องานอาชีพ ได้แก่ ความรัก ความศรัทธา ความภูมิใจ ความจริงใจ ฯลฯ ความรู้สึกต่างๆ เหล่านี้จะเป็นแรงผลักดัน ให้คนเกิดความมานะอดทน มุ่งมั่น ขยัน กล้าสู้ กล้าเสี่ยง ทำให้ประสบ ความสำเร็จในการ ประกอบอาชีพได้

ขอบข่ายของการตัดสินใจเลือกอาชีพ คือ การตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตน โดยการพิจารณาโอกาส ความเป็นไปได้ ทั้งด้านคุณสมบัติ ความสามารถ จากการสำรวจตนเอง และการพิจารณาลักษณะงาน ความมั่นคงของอาชีพ สภาพการทำงาน ว่าเหมาะสมกับตนเองหรือไม่ เพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

กล่าวโดยสรุปการตัดสินใจเลือกอาชีพ คือ การนำข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและอาชีพ มาวิเคราะห์และพิจารณาตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง เมื่อมีความรู้เกี่ยวกับทักษะการตัดสินใจ สามารถนำเอาข้อมูลส่วนตัว อันได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม ความสามารถ ความถนัด ความต้องการ เพื่อนำมาพิจารณาร่วมกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของตนเองได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

ปัญหาของการตัดสินใจเลือกอาชีพ

มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาของการตัดสินใจเลือกอาชีพ ไว้ดังต่อไปนี้ กรมวิชาการ (2545 ข, หน้า 4 - 5) ได้ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะของงานวิจัยและบูรณาการผลงานวิจัยด้านการแนะแนวอาชีพ พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดบริการแนะแนวอาชีพให้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามหลักการ และที่ได้จัดก็ยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร เนื่องจากขาดความพร้อมของปัจจัยในการดำเนินงาน ได้แก่ การขาดแคลนบุคลากรทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ขาดแคลนงบประมาณ วัสดุและอุปกรณ์ และเครื่องมือในการปฏิบัติงาน รวมทั้งระบบการบริหารและประสานงานยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ส่วนในด้านความต้องการด้านการแนะแนวอาชีพ พบว่า นักเรียนต้องการได้รับบริการอย่างครบถ้วน และต่อเนื่อง ต้องการได้รับความช่วยเหลือในเรื่องการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และอาชีพ เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม

จตุพร เถาว์ศิริ (2548, หน้า 3) กล่าวว่า สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการบริการแนะแนวในสถานศึกษา เพราะงานแนะแนวเป็นบริการที่ทำให้เด็กนักเรียน ได้รู้เข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าของตัวเอง ซึ่งในปัจจุบันการดำเนินการบริการแนะแนวอาชีพในสถานศึกษา ยังไม่ใช่งานที่เด่นชัดในความรู้สึกของครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และนักเรียน อาจเป็นเพราะครูทำหน้าที่อาจารย์แนะแนวขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานแนะแนว จึงทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ ไม่รู้จักตนเอง ในด้านต่างๆ และไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ด้วยตนเอง

สุทีป วาดเขียน (2552, สิงหาคม 23) กล่าวว่า การตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพมีความสำคัญ เพราะถ้านักเรียนเลือกประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับตนเอง ย่อมเสียเวลาหรือไม่มีความสุขในการทำงาน ดังนั้นครูแนะแนวควรมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้นักเรียนตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพได้อย่างถูกต้อง และปัญหาส่วนใหญ่ที่พบคือ นักเรียนไม่ทราบความต้องการ ความถนัดของตนเอง จึงไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ด้วยตนเอง

ศุภากร เผ่าพงษ์ (2552, สิงหาคม 25) กล่าวว่า ในปัจจุบันนักเรียนมักตัดสินใจประกอบอาชีพ โดยคำนึงถึงรายได้เป็นหลัก และเลือกอาชีพตามกระแสนิยม หรือค่านิยม ซึ่งในทางที่ดีควรเลือกอาชีพตามความถนัด ความสามารถ ความต้องการ และความมั่นคงของอาชีพ

จักรวรรดี เหลี่ยมสมบัติ (2552, สิงหาคม 27) กล่าวว่า ครูต้องแนะแนวให้เด็กรู้จักตนเอง รู้จักยอมรับตนเอง โดยเฉพาะอุปนิสัย ความรู้ ความสามารถ และความถนัดของตนเอง เมื่อนักเรียนรู้จักตนเอง ในด้านต่างๆ นักเรียนก็จะสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้อง

กล่าวโดยสรุป ปัญหาของการตัดสินใจเลือกอาชีพ คือ สถานศึกษาส่วนใหญ่ขาดความพร้อมของปัจจัยในการดำเนินงาน ได้แก่ การขาดแคลนบุคลากรทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ขาดแคลนงบประมาณ นักเรียนไม่รู้จักตนเองในด้านต่างๆ เช่น ความสามารถ ความถนัด ความต้องการ ไม่รู้จักข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ จึงทำให้ไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

4. การวางแผนทางอาชีพ

ความหมายของการวางแผนทางอาชีพ

มีผู้ให้ความหมายของการวางแผนทางอาชีพ ไว้ดังต่อไปนี้

นิรมล กิติกุล (2542, หน้า 63) กล่าวว่า การวางแผนทางอาชีพเป็นการหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการปฏิบัติงานโดยใช้ปัจจัยต่างๆ ที่มีอยู่ให้เกิดผลตามเป้าหมายมากที่สุด หรือเป็นกระบวนการในการตัดสินใจล่วงหน้า เพื่อเลือกแนวทางสำหรับอนาคตว่าจะทำอะไร อย่างไร เมื่อใด และใครเป็นผู้ทำ

ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ (2543, หน้า 59) กล่าวว่า การวางแผนทางอาชีพเป็นกระบวนการของการใช้ความคิดและการตัดสินใจโดยการกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะทำแล้วหาขั้นตอนการปฏิบัติและวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ไว้หลาย ๆ วิธีแล้วตัดสินใจเลือกขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุด

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, มิถุนายน, 14) ได้กล่าวถึง สก็อต (Scott) เขียนไว้ใน *long range planning in american industry* ว่า การวางแผน คือ กระบวนการวิเคราะห์ ซึ่งรวมถึงการประเมินอนาคตและพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ที่พึงปรารถนาสภาวะแวดล้อมของอนาคต การพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินการให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ และการเลือกแนวดำเนินการระหว่างทางเลือกทั้งหลาย

โครทิส (Crites, 1971, p. 61) ได้เสนอแนะให้นำข้อมูลที่ได้จากการตัดสินใจเลือกอาชีพมาใช้ในการวางแผนให้บุคคลได้ตระหนักถึงอนาคตและการแก้ปัญหา การวางแผนทางอาชีพช่วยให้บุคคลวางแผนเข้าสู่อาชีพได้อย่างมีเป้าหมาย เป็นการกำหนดทิศทางเดินของชีวิตไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจนอย่างมีแบบแผนรัดกุมทั้งในระยะสั้น ระยะยาว และอย่างต่อเนื่อง เน้นการพัฒนาความสามารถของบุคคลเพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพ ได้แก่ การรู้จักข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง

ในด้าน ทักษะความสามารถ ค่านิยม ความสนใจ และบุคลิกภาพ และรู้จักข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่เราสนใจ และถนัด

พุทที (Putti, 1987, p.97) ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผนเป็นการคาดการณ์ถึงหน้าที่การบริหารอย่างต่อเนื่อง รวมถึงกระบวนการรับรู้ การวิเคราะห์ การได้รับความรู้ โดยได้รับการสื่อสาร การตัดสินใจและการดำเนินการ

สทริปลิง (Stribling, 1993, p.8) ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผนเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอนในอนาคตเกี่ยวกับการประเมินข้อเสนอนั้นๆ การวางแผนเป็นเรื่องของความคิดที่มีเหตุผล ให้สามารถปรับใช้ได้ในอนาคตและใช้ได้กับเรื่องต่างๆ ที่ผู้วางแผนหรือหน่วยงานกระทำอยู่ ทั้งมีการควบคุมการดำเนินงานนั้นด้วย

กล่าวโดยสรุป การวางแผนทางอาชีพ คือ ความสามารถในการนำข้อมูลที่ได้จากการตัดสินใจเลือกอาชีพมาใช้ในการวางแผนเข้าสู่อาชีพในอนาคตได้อย่างมีเป้าหมายทั้งในระยะสั้นระยะยาวและสอดคล้องกับความเป็นจริงระหว่างตนเองและโลกของงาน

ขอบข่ายของการวางแผนทางอาชีพ

มีผู้ให้ขอบข่ายของการวางแผนทางอาชีพ ไว้ดังนี้

จตุพร เกว๋วหิรัญ (2548, หน้า 40) กล่าวว่า การวางแผนทางอาชีพ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลตนเอง ข้อมูลทางอาชีพ การตัดสินใจอย่างเป็นระบบ เพื่อเข้าสู่การวางแผนทางอาชีพ สามารถกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการดำเนินงานทางอาชีพ เพื่อวางแผนทางเกี่ยวกับการปฏิบัติงานทางอาชีพได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

มารศรี ประสบศิริ (2535, หน้า 21) ได้ให้ขอบข่ายไว้ว่า การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่อาชีพด้วยเทคนิควิธีหางานที่ได้ผล ซึ่งรวมถึงวิธีการสัมภาษณ์ การเขียนเอกสาร ประวัติย่อ และเขียนจดหมายสมัครงาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ

ศิริวรรณ เรืองคณะ (2541, หน้า 11) ได้กล่าวว่า การวางแผนชีวิตและอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลในการเตรียมตัวก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา บุคคลที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาควรได้รับการวางแผนชีวิตและอาชีพเพื่อทราบความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของตนเอง เพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพที่ตรงกับความต้องการและบุคลิกภาพความสามารถของตน อีกทั้งความสอดคล้องกันของสภาวะตลาดแรงงานที่เป็นจริง เช่น ลักษณะของงาน โอกาสในการหางาน ความก้าวหน้า หรือรายได้ ซึ่งลักษณะการวางแผนชีวิตและอาชีพในแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน

บุญอนันต์ พันัยทรัพย์ (2548, พฤษภาคม 5) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการวางแผนอาชีพไว้ว่า ถือเป็นหน้าที่หลักหน้าที่หนึ่งของนักทรัพยากรมนุษย์ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างขวัญกำลังใจ และรักษาคนเก่งคนดีไว้ในองค์กร โดยใช้การวางแผนอาชีพเป็นเครื่องมือช่วยในการกำหนดความก้าวหน้าในการงาน การทำงานของพนักงานอย่างมีเป้าหมาย และกำหนดหนทางไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมาย ดังนั้นวิธีการนี้จึงมีจุดมุ่งไปยัง บุคลากรให้มีความ

ตระหนักต่อความสนใจ คุณค่า จุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง การได้รับสารสนเทศ เกี่ยวกับความก้าวหน้าในหน่วยงาน การวิเคราะห์เป้าหมายในอาชีพ และการกำหนดแผนปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายในอาชีพ

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล (2551) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการวางแผนชีวิตไว้ว่า การวางแผนอาชีพย่อมดีกว่าไม่มีการวางแผนอาชีพ คนที่วางแผนอาชีพไว้ย่อมสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมั่นคง ต่างกับคนที่ปล่อยชีวิตแบบวันต่อวัน ที่ยากจะหาความมั่นคงแน่นอนในชีวิตได้ การวางแผนอาชีพส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคล คนที่สร้างความมั่นคงด้วยตนเอง มักจะมีแผนอาชีพของตนเอง ส่วนกลุ่มคนที่พึ่งพิงความมั่นคงจากภายนอก ขอบข่ายการวางแผนอาชีพจะแคบกว่า กล่าวคือ สามารถวางแผนได้ภายในกรอบขององค์กร หรือภายใต้โครงสร้างขององค์กร

ขอบข่ายของการวางแผนทางอาชีพ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ การตัดสินใจอย่างเป็นระบบ เพื่อเข้าสู่การวางแผนทางอาชีพ สามารถกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการดำเนินงานทางอาชีพ การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่อาชีพด้วยเทคนิควิธีหางานที่ได้ผล ซึ่งรวมถึงวิธีการสัมภาษณ์ การเขียนเอกสาร ประวัติย่อ และเขียนจดหมายสมัครงาน เป็นต้น เพื่อวางแผนทางเกี่ยวกับการปฏิบัติงานทางอาชีพได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สรุปการวางแผนทางอาชีพ คือ การกำหนดทิศทางเดินของชีวิตไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจนอย่างมีแบบแผนรัดกุม เน้นการพัฒนาความสามารถของบุคคลเพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพ ได้แก่ ความสามารถในการสำรวจตนเองในด้านสัมฤทธิผล ทักษะความสามารถ ค่านิยม ความสนใจ และบุคลิกภาพ เพื่อกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการดำเนินงานทางอาชีพ

5. การพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ

ความหมายของการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ

มีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ ไว้ดังต่อไปนี้

เนตรนภิส แปรณวงศ์ (2540, หน้า 11) กล่าวว่า บุคคลจะเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม หากมีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองได้ตรงต่อความเป็นจริง และจะมีความพึงพอใจในการทำงาน หากงานนั้นเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงออกถึงภาพพจน์ของเขา และสามารถนำไปพัฒนาตนเองเข้าสู่งานอาชีพได้เป็นอย่างดี

ศิริวรรณ เรืองคณะ (2541, หน้า 12) ได้กล่าวว่า การพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ คือ ความสามารถในการพัฒนาตนเองเพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพซึ่งหมายถึงรวมถึงการหาแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพ

พิสมัย หาญสมบัติ (2542, หน้า 41) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีของทีดแมนและโอฮารา ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีของซูเปอร์ของกินซ์เบิร์ก และทฤษฎีการพัฒนาบุคลิกภาพของอีริคสัน โดยเน้นในด้านการตัดสินใจเลือกอาชีพและการปรับตัวในอาชีพของบุคคล ซึ่งสรุปขั้นตอนการ

ตัดสินใจออกเป็น 2 ระยะคือ 1. ระยะเตรียมเลือกอาชีพและ 2. ระยะการประกอบอาชีพและการปรับตัว

ซูเปอร์ (Super, 1970, p. 52) ว่า ได้อธิบายงานตามขั้นพัฒนาการด้านอาชีพ (career development tasks) ของบุคคลในวัยรุ่นและวัยหนุ่มสาวไว้ว่างานตามขั้นพัฒนาการด้านอาชีพของวัยรุ่น มีดังต่อไปนี้

- การพัฒนาความสามารถและสติปัญญา
 - การพัฒนาการสร้างนิสัยในการทำงานที่ดี มีความรับผิดชอบในการทำงาน
- รู้จักร่วมมือ
- การเลือกหลักสูตร เลือกวิชาเรียน เลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ตลอดจนการเลือกอาชีพ
- งานตามขั้นพัฒนาการด้านอาชีพของวัยหนุ่มสาว มีดังต่อไปนี้
- การเลือกการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ
 - การเลือกหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา (ถ้าบุคคลนั้นศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา)
 - การเลือกอาชีพที่เหมาะสม
 - การพัฒนาทักษะในการทำงานหรือการประกอบอาชีพ

ไทด์แมน (Tiedman, 1963, p. 89) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและอาชีพ ที่จะเห็นได้ชัดเจน จากการที่บุคคลต้องผ่านกระบวนการตัดสินใจ เขาได้ย้ำเรื่องของการตัดสินใจว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ การตัดสินใจไม่ว่าจะเป็นในด้านของการเรียน การทำงานหรือกิจกรรมประจำวัน ล้วนมีส่วนเสริมสร้างที่จะทำให้รูปแบบของพัฒนาการเข้าสู่อาชีพ

ไครท์ส (Crites, 1971, p. 61) กล่าวว่า การพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ เป็นการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ ในด้านการปรับตัว การสร้างสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน รวมทั้งพัฒนาทักษะความสามารถด้านต่างๆ ในการประกอบอาชีพ

เฮย์ส, และ ฮอปสัน (Hayes, & Hopson, 1972, p. 464) ได้เน้นความแตกต่างในด้านความสนใจ ความถนัด ความสามารถ ค่านิยม และทัศนคติ นอกจากนี้บุคคลต้องมีความเข้าใจและยอมรับพัฒนาการของตนเองเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันตลอดชีวิตและอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและศักยภาพส่วนบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาอาชีพและมีผลให้บุคคลมีความรับผิดชอบตนเองและกำหนดชะตาชีวิตของตนเองได้

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ คือ การเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพได้อย่างเหมาะสม พัฒนาทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ หาแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆ และสามารถพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพได้เป็นอย่างดี

ข้อบ่งชี้ของการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ

ซูซัน สมิทท์ไกร (2540, ตุลาคม 30) ได้กล่าวถึงข้อบ่งชี้ของการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพไว้ว่า การใช้ความรู้ ทักษะ และความสามารถของคนที่ได้รับจากการศึกษาและฝึกอบรม เพื่อช่วยเหลือบุคลากรในการจัดการกับอาชีพของตน เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาและความก้าวหน้าในงาน

ศิริวรรณ เรื่องคณะ (2541, หน้า 11) กล่าวว่า การพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ คือ ความสามารถในการตอบสนองภาษา การเขียนเอกสาร ประวัติย่อ และเขียนจดหมายสมัครงาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ และควรพัฒนาทักษะ เพื่อการเข้าสู่อาชีพ

ยุพิน กำเนิดศิริ (2543, หน้า 14) ได้กล่าวว่า การพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ สามารถปรับปรุงบุคลิกภาพ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง สามารถพัฒนาตนเองในด้านความสามารถ ความถนัด ฯลฯ และเข้าใจพฤติกรรมและความต้องการของผู้อื่น

กมลพร เต่งภาวดี (2549, หน้า 24) กล่าวว่า ความสามารถในการพัฒนาตนเอง เพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพที่เหมาะสม คือ การเตรียมตัวสมัครงาน สืบหาข้อมูลทางอาชีพต่างๆ ว่าเหมาะสมกับตนเองหรือไม่ สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ รวมถึงการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพได้อย่างถูกต้อง

วันทนา เมืองจันทร์ (2551, ตุลาคม 17) กล่าวถึงข้อบ่งชี้ไว้ดังนี้ การพัฒนาตนเองเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้บุคคลสามารถเลือกอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางไปสู่จุดมุ่งหมายในชีวิตของตน ควรจะได้รู้จักการวางแผนการทำงานของตน เพื่อความก้าวหน้าในอาชีพประโยชน์สำหรับการวางแผนพัฒนาตนเอง คือ การประเมินค่าตนเอง (self – assessment) จุดมุ่งหมายของการประเมินค่าตนเอง ก็คือ การที่จะต้องรู้จักตัวเอง ให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ มีวิธีการมากมายและเทคนิคต่างๆ หลาย อย่างที่สามารถช่วยในการประเมินค่าตนเองว่ามีคุณภาพเหมาะสมกับเงินเดือนที่ได้รับ เหมาะสมกับงานที่ทำหรือไม่ ฯลฯ และเพียงไร การใช้ตารางตรวจสอบ (checklist) ในการวัดผลตนเอง การประเมินการทำงานของกลุ่มผู้ร่วมงานที่ตนร่วมงานด้วย การประเมินการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา การประเมินความก้าวหน้าทางอาชีพจากคณะที่ปรึกษา โดยใช้แบบทดสอบสัมภาษณ์ หรืออาศัยศูนย์การประเมินทางอาชีพ (the functional assessments) และการใช้ข้อมูลป้อนกลับที่ไม่เป็นทางการในการทดสอบเกี่ยวกับพื้นฐานชีวิต เช่น การทดสอบสติปัญญา ทดสอบบุคลิกภาพ ทดสอบความสนใจ สิ่งเหล่านี้ควรจะถูกนำมาผสมผสานกัน เพื่อที่จะได้รับการหยั่งรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ข้อบ่งชี้ของการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ กล่าวโดยสรุปคือ ความสามารถในการตอบสนองภาษา การเขียนเอกสาร ประวัติย่อ และเขียนจดหมายสมัครงาน สืบหาข้อมูลทาง

อาชีพต่าง ๆ ว่าเหมาะสมกับตนเองหรือไม่ สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ถูกต้องเหมาะสม สามารถปรับปรุงบุคลิกภาพ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง สามารถพัฒนาตนเองในด้านความสามารถ ความถนัด ฯลฯ และเข้าใจพฤติกรรมและความต้องการของผู้อื่น

สรุปการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ คือ ความสามารถในการพัฒนาตนเองเพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพซึ่งหมายรวมถึงการหาแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆ การพัฒนาตนเองในด้านความสามารถ ความถนัด เพื่อให้พัฒนาตนเองเข้าสู่งานอาชีพได้เป็นอย่างดี และทำตัวให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณค่า ต่อตนเองสังคม และประเทศชาติ

ปัญหาของการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ

มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาของการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ ไว้ดังต่อไปนี้

วีเรื่องโร วงศ์วรรณ (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแนะแนว ของผู้บริหารกับการบริการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า การจัดบุคลากรแนะแนวที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับงานแนะแนวยังมีน้อย การบริการแนะแนวอาชีพในด้านต่างๆ ยังมีน้อย ไม่มีการพัฒนานักเรียนในด้าน ความสามารถ ความรู้ บุคลิกภาพ การปรับตัว เพื่อเข้าสู่อาชีพได้อย่างเหมาะสม

รวีวรรณ ลักษณะพรหม (2538, หน้า 37 – 38) กล่าวว่า การจัดบริการแนะแนวอาชีพ ที่ครูแนะแนวประสบปัญหา ได้แก่ การจัดเวลาไม่เหมาะสมในการสัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคล ขาดแหล่งบริการข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านการแนะแนวอาชีพ ไม่มีการพัฒนานักเรียนในด้านต่างๆ เพื่อเข้าสู่งานอาชีพ

สุทีป วาดเขียน (2552, สิงหาคม 23) กล่าวว่า ปัญหาของการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบคือ การขาดครูแนะแนวอาชีพที่จะช่วยพัฒนานักเรียนให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละอาชีพได้อย่างถูกต้อง

เรื่องรอง สีเขียว (2552, สิงหาคม 25) กล่าวว่า การพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งเรื่องการปรับปรุงบุคลิกภาพ พัฒนาความรู้ ความสามารถ แต่ปัญหาที่พบคือโรงเรียนไม่มีการพัฒนานักเรียนในด้านต่างๆ เพื่อเข้าสู่อาชีพที่นักเรียนต้องการ

ศุภากร เผ่าพงษ์ (2552, สิงหาคม 25) กล่าวว่า สำหรับการพัฒนานักเรียนเพื่อเข้าสู่อาชีพ ต้องใช้ความร่วมมือจากหลายฝ่าย ไม่ใช่แต่ครูแนะแนว แต่ในปัจจุบันพบว่า โรงเรียนยังขาดความร่วมมือในการพัฒนานักเรียนเพื่อเข้าสู่อาชีพต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

กล่าวโดยสรุป ปัญหาของการพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพ คือ ครูแนะแนวไม่มีความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพเพียงพอ ครูและนักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียน ไม่มีการ

พัฒนานักเรียนในด้านบุคลิกภาพ การปรับตัว ความสามารถ ความรู้ ความถนัด เพื่อพัฒนาเข้าสู่อาชีพที่เหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

จันทนา กาไหลทอง (2537, หน้า 52) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนทุ่งเสลี่ยมชนูปถัมภ์ จังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพมีการตัดสินใจเลือกอาชีพดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พุดตาล ศรีเมฆ (2541, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดเพชรบูรณ์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมาก คือ ความถนัด ความสนใจ ความต้องการ ความก้าวหน้าในอาชีพ และความมั่นคงของอาชีพ ปัจจัยบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญปานกลาง คือ ครู – อาจารย์ บิดา มารดา และญาติพี่น้อง และปัจจัยข้อมูลข่าวสารมีความสำคัญปานกลางเช่นกัน คือ หนังสือพิมพ์ วารสาร จุลสาร แผ่นพับ หนังสือ ป้ายโฆษณา โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ และหอกระจายข่าว ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ การเลือกอาชีพของนักเรียนกับอาชีพและระดับการศึกษาของบิดามารดา ไม่มีความสัมพันธ์กัน การเลือกอาชีพของนักเรียนกับรายได้ของบิดามารดา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเลือกอาชีพของนักเรียนกับปัจจัยบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการเลือกอาชีพของนักเรียนกับปัจจัยข้อมูลข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์กัน

กณศ เทพสุวรรณ (2543, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องสภาพและความต้องการบริการแนะแนวของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการบริการแนะแนวของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน จังหวัดลำพูน โดยทำการศึกษาจากประชากรจำนวน 137 รูป การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามสภาพและความต้องการบริการแนะแนวของพระนิสิต ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ พระนิสิตมีความเห็นว่า การจัดบริการแนะแนว ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม โดย

ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง พระนิสิตมีความต้องการบริการแนะ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

คมกฤช เกาตระกูล (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องปัญหาและความต้องการบริการแนะแนวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการบริการแนะแนวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 165 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัยเป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 และ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเห็นว่าบริการแนะแนว ด้านบริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผลมีปัญหายุ่งยากอยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการบริการแนะแนวด้านบริการติดตามผล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคลอยู่ในระดับมาก ส่วนบริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคลมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

เผด็จ ภูประจําศิลป์ (2545, บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี มีจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ในบริการ 5 ด้าน คือ ด้านบริการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามและประเมินผล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี จำนวน 126 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับความสำคัญของปัญหา ดังนี้ บริการจัดวางตัวบุคคล บริการติดตามและประเมินผล บริการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล บริการสนเทศและบริการให้คำปรึกษา เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี จำแนกตามขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ของผู้บริหาร พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วาสนา จวงสอน (2546, หน้า 57) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการแนะแนวอาชีพของสำนักงานจัดหางาน จังหวัดชลบุรี ตามแนวทางของโครงการพัฒนาระบบการแนะแนวอาชีพ พบว่า ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินโครงการมาผู้จัดทำผลงานเห็นว่า โครงการพัฒนาระบบการแนะแนวอาชีพของสำนักงานจัดหางานจังหวัดชลบุรี ประสบความสำเร็จซึ่งเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง

โดยสามารถประเมินได้จากสิ่งเหล่านี้ สถานประกอบการ ให้ความสนใจเข้ามาติดต่อ และแจ้งความประสงค์ในการรับบริการให้คำปรึกษาด้านการสรรหาพนักงานเพิ่มมากขึ้น หรือสถานประกอบการได้ส่งตำแหน่งงานว่าง ตำแหน่งฝึกงานและตำแหน่งงานว่างช่วงปิดเทอม ซึ่งเปิดรับนักเรียนเข้าทำงานเข้ามายังสำนักงานเพิ่มขึ้น สถาบันการศึกษาและสถาบันฝึกอาชีพ ได้จัดส่งหลักสูตรการเรียนการสอน หลักสูตรการฝึกอาชีพ ของแต่ละแห่งมาที่สำนักงานฯ เพิ่มขึ้น สถานศึกษาบางแห่งได้เข้ารับคำปรึกษาในเรื่องการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในจังหวัดชลบุรี

กนกวรรณ นวลนันทา (2547, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาริวิจัย เรื่องผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนสายศิลป์ภาษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนदारวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ นักเรียนมีแนวทางในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของตน สูงขึ้นหลังจากเข้าร่วมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กมลวรรณ เทียงธรรม (2547, บทคัดย่อ) การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานแนะแนว ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและการบริหารงานแนะแนวตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูแนะแนว 5 ด้าน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน การอำนวยความสะดวก และการประเมินผล โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประเภทการดำเนินงาน และสาขาวิชาที่จบการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม มีสภาพการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผน มีสภาพการบริหารอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการจัดองค์การ ด้านการจัดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการประเมินผล มีสภาพการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาการบริหารงานแนะแนว ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา นครราชสีมา โดยรวม มีปัญหาการบริหารงานแนะแนวอยู่ในระดับน้อย เมื่อแยกวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการจัดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการประเมินผล มีปัญหาการบริหารงานแนะแนวอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน 3) ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานแนะแนว 3.1) ผู้บริหารโรงเรียนและครูแนะแนว ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานแนะแนว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการวางแผน การจัดองค์การ การจัดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน การอำนวยความสะดวก และการประเมินผล 3.2) ผู้บริหารโรงเรียนและครูแนะแนว ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทัศนะต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานแนะแนว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการวางแผน การจัดองค์การ การจัดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน การ

อำนวยการ และการประเมินผล 3.3) ผู้บริหารโรงเรียนและครูแนะแนว ที่จบสาขาวิชาต่างกัน มีทัศนคติต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานแนะแนว โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

เพิ่มศักดิ์ อุทัยแท้ (2548, บทคัดย่อ) ศึกษาการบริการงานแนะแนวของกลุ่มโรงเรียนโพธิ์แก้ว สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริการงานแนะแนว ผลการศึกษา พบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 95 คน อายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีจำนวน 76 คน ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่าจำนวน 104 คน ปฏิบัติราชการที่โรงเรียนกลุ่มนี้ เป็นเวลามากกว่า 15 ปี จำนวน 62 คน งานที่รับผิดชอบ คือ งานครูประจำชั้น จำนวน 98 คน 2) การบริการงานแนะแนวของโรงเรียนในภาพรวม มีการปฏิบัติระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.16 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .61 และพบว่า การบริการงานแนะแนวทั้ง 5 บริการ มีการปฏิบัติระดับปานกลาง 3) ครูที่มีภูมิลำเนาพื้นเพ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการในโรงเรียนและงานที่รับผิดชอบแตกต่างกัน มีการบริการงานแนะแนวในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่พบความแตกต่างอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในงานบริการให้คำปรึกษา และบริการติดตามและประเมินผลของผู้ที่ รับผิดชอบงานครูแนะแนวกับครูที่ไม่รับผิดชอบงานครูแนะแนว

กมลพร เต่งภาวดี (2549, หน้า 21) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องผลการจัดงานวันแนะแนวอาชีพในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า การศึกษาการจัดงานวันแนะแนวอาชีพในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร นี่เป็นการศึกษารูปแบบการจัดงานวันแนะแนวอาชีพ กลุ่มนักเรียน นักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาที่ได้รับบริการและกิจกรรมแนะแนวอาชีพโดยกรมการจัดหางานนำไปบริการ

ปัญญา เชื้อชัย (2552, บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพในการดำเนินงานแนะแนว ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 - 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอบุรฉานบุรี เขต 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพในการดำเนินงานแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อสภาพในการดำเนินงานแนะแนวในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอบุรฉานบุรี เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการวางแผนการดำเนินงานแนะแนวในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีสภาพในการดำเนินงานแนะแนวในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีความรู้ด้านการแนะแนวต่างกัน มีความคิดเห็นในการดำเนินการแนะแนวในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีสภาพในการดำเนินงานแนะแนว ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษาการจัดงานวันแนะแนวอาชีพในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ใน กรุงเทพมหานคร พบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานดังนี้ 1) นักเรียน นักศึกษา ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาและอาชีพ รวมถึงได้เรียนรู้ลักษณะของอาชีพต่างๆ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกอาชีพ การศึกษา การทำงาน รวมถึงความต้องการของ ตลาดแรงงาน ในปัจจุบัน 2) นักเรียน นักศึกษา ได้ทดสอบความพร้อมทางอาชีพ ทำให้ทราบถึง ความสนใจความสามารถและความถนัดของตนเอง และเป็นแนวทางในการเลือกศึกษาต่อหรือ ประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตนเองและสอดคล้องกับความต้องการการตลาดแรงงาน 3) นักเรียน นักศึกษา มีโลกทัศน์ด้านการศึกษาและอาชีพที่กว้างไกล ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจใน การพัฒนาตนเองและวางแผนการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า โดยเริ่มต้นจากการมีแนวความคิดและ ค่านิยมที่ถูกต้องในการเลือกศึกษาต่อและประกอบสัมมาอาชีพที่มั่นคงต่อไปในอนาคต

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เรียม ศรีทอง (2535, หน้า 38) ได้กล่าวถึง วาร์ด (Ward, 1991) ได้ศึกษาผลของ การจัดการฝึกอบรมการวางแผนชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 18 คน ในกิจกรรมการฝึกอบรมเกี่ยวข้องกับการสำรวจข้อมูลทางอาชีพ การวางแผน อาชีพ และทักษะการสื่อสารการทำงาน พบว่า นักเรียนที่เข้ารับการอบรมการวางแผนชีวิตและ อาชีพมีคะแนนด้านการรู้จักตนเอง ความรู้ความเข้าใจในอาชีพต่างๆ และวุฒิภาวะทางอาชีพ สูงขึ้น

กชกร อินทุโสภณ (2538, หน้า 20) ได้กล่าวถึง ไดนุซโซ (Dinuzzo, 1977) ได้ ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของกลุ่มให้คำปรึกษาทางอาชีพที่มีผลต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ พัฒนาการ ทางจิตใจของนักศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยฟลอริดา จำนวน 85 คน โดยใช้รูปแบบของการ ฝึกอบรมการวางแผนชีวิตและอาชีพ ประกอบด้วย การสำรวจตนเอง การสำรวจข้อมูลทางอาชีพ กลยุทธ์ของการตัดสินใจ และการสอนทักษะในการทำงาน โดยใช้เครื่องมือแบบวัดวุฒิภาวะทาง อาชีพของผู้ใหญ่ แบบสำรวจค่านิยมในอาชีพ และแบบสำรวจความต้องการในการพัฒนาอาชีพ ผลปรากฏว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญ ทางด้านวุฒิภาวะทางอาชีพ การเห็นคุณค่าตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง การเห็นภาพรวมของ ตน ตลอดจนพัฒนาการทางจิตใจด้านอื่น นอกจากนี้ไดนุซโซได้สรุปว่า การแนะแนวอาชีพใน ลักษณะของการวางแผนชีวิตและอาชีพควรจัดในรูปของกิจกรรมกลุ่มร่วมไปกับการปรึกษาทาง อาชีพในระยะสั้นๆ ส่วนเนื้อหาควรเน้นด้านเกี่ยวกับการสำรวจตนเอง การให้ข้อมูลทางอาชีพ การตัดสินใจ และการฝึกทักษะในการทำงาน

ลาสกิน (Laskin, 1980, p. 4413 – A) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการตัดสินใจที่มีต่อ วุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 132 คน ผลปรากฏว่า กลุ่ม ตัวอย่างที่เข้าร่วมในโปรแกรมการทดลองได้คะแนนรวมจากแบบทดสอบพัฒนาการทางอาชีพ สูงกว่าควบคุม

แฟรงก์คิน (Frankin, 1981, pp. 1703 – 1704) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม นักศึกษาด้านต่างๆ ในมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก เพื่อพัฒนาและปรับปรุงด้านกิจการศึกษาด้าน ต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่ โดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการ ให้บริการด้านกิจการนักศึกษา ได้แก่ บริการให้คำปรึกษากระบวนการรับนักศึกษา การให้ คำปรึกษาด้านอาชีพ ทุนการศึกษา บริการสนเทศด้านอาชีพ และบริการพัฒนานักศึกษา ผล การศึกษานี้จะช่วยให้กองกิจการนักศึกษาได้ข้อมูลมาปรับปรุงบริการต่างๆ ให้ดีขึ้น

โซเวย์ (Solvay, 1985, p. 181 – A) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสำคัญของอาชีพใน โรงเรียนประถมศึกษากลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน 75 คน ในระดับ 5 ทดสอบกับโรงเรียนใน เมือง และโรงเรียนขนาดเล็ก โดยให้ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพกับนักเรียนทั้ง 14 บทเรียน โดยให้ ความรู้เรื่องอาชีพ 2 ครั้ง ต่อ 1 สัปดาห์ เป็นเวลา 17 สัปดาห์ หลังจากนั้นจึงทดสอบความรู้ของ นักเรียน ผลปรากฏว่า มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการสอนก่อน และการสอนหลังอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ

มุกคาแร็บ (Moukarab, 1990, p. 3175) ได้ศึกษาความต้องการของบริการแนะแนว และการให้คำปรึกษาของนักเรียน จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยไปสร้างความ เข้าใจระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนลินคอล์น (Lincoln) เกี่ยวกับความ ต้องการบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษาจากโรงเรียนของนักเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ คือ นักเรียน ครู ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนลินคอล์น จากการวิจัยพบว่านักเรียน ต้องการบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษาจากโรงเรียนของนักเรียนเรียงตามลำดับจากมาก ไปหาน้อยดังนี้ คือ โครงการพัฒนาอาชีพ วิชิตัดสินใจเลือกวิทยาลัยเพื่อศึกษาต่อ การเตรียมตัว เข้าทำงาน การสมัครงาน การฝึกงาน แนวทางการศึกษาต่อในระดับสูง แนวทางแห่ง ความสำเร็จ วิธีการที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจและยอมรับ วิธีการเข้าใจและยอมรับตนเอง

จากการศึกษาผลงานวิจัยดังกล่าวทำให้ได้ข้อสรุปว่า การบริการแนะแนวอาชีพมีผล ต่อการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาทัศนคติและแรงจูงใจ ผู้วิจัยจึง มีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการบริการแนะแนวอาชีพ ตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดสระบุรี ว่ามีสภาพและปัญหามากน้อยเพียงใด ให้ความสนใจพัฒนาความสามารถในการวางแผนชีวิตและอาชีพหรือไม่ โดยนำทฤษฎีการ แนะแนวอาชีพของฮอปพอก (Hoppock) และทฤษฎีของไครท์ส (Crites) มาเป็นหลักใน การศึกษารั้งนี้ มีบริการงานแนะแนวอาชีพทั้ง 5 ด้าน คือ 1) การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับ ตนเอง 2) การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ 3) การตัดสินใจเลือกอาชีพ 4) การวางแผนทาง อาชีพ 5) การพัฒนาตนเองเข้าสู่งานอาชีพ